

Frans Naerebout

J L Nierstrasz

Dem Herrn [illegible]
[illegible] Exempl.
[illegible]
[illegible]

FRANS NAEREBOUT.

P. Velyn, sculp.

FRANS NAEREBOUT.

G. T. N. Suringar, excud.

FRANS NAEREBOUT,

DOOR

J. L. NIERSTRASZ, Junior.

TE LEEUWARDEN
BIJ G. T. N. SURINGAR.

1826.

VOORREDE.

Men heeft mijne hulde aan JOHN HOWARD *goedgunstig willen ontvangen; dit doet mij hopen dat mijne poging om de nagedachtenis van* FRANS NAERREBOUT *bij zijne Landgenooten te verlevendigen, niet geheel ongevallig wezen zal.*

Nederland heeft ten allen tijde mannen opgeleverd die, door hunne voortreffelijke bedrijven, den nationalen roem hebben verhoogd. Zeker hadden daaronder dezulken die nederig van stand en beroep waren, weinig overwigt op den luister van hun tijdvak; maar het zijn juist dezen waarmede het nageslacht bij voorkeur de eere van den geboortegrond handhaaft, om dat hunne Geschiedenis vrij is van die overdreven toejuiching, die eer en aanzien gemakkelijker tot zich trekken. FRANS NAERREBOUT *was een arme visscher en zeeloods, maar hij was doorgloeid van echt Christelijke menschenliefde, kenbaar in een leven van aanhoudende zelfopoffering. Toen zijne loopbaan nagenoeg geëindigd was, begon men het zich eerst ernstig te herinneren wie en wat hij geweest was; hoeveel men aan hem verpligt was; en hoeveel men omtrent hem verzuimd had. Zoo gaat het meesttijds. Gelukkig wie nederig en groot genoeg is om den lof van tijdgenooten verre beneden het wit van zijne daden*

te stellen - zoo nederig en groot was FRANS NAEREBOUT. *Maar hij werd niet slechts vergeten; hij is ook meer dan eens miskend geworden op het oogenblik dat hij den lof en de vereering zijner tijdgenooten - ja die der menschheid moest hebben weggedragen: dit nu zet juist zijne belangelooze deugd in het helderst licht; en heb ik bij de behandeling van zijne roemrijke bedrijven eene enkele slagschaduw op het karakter van zijnen leeftijd geworpen, men bedenke dat de regtvaardigheid, en de roem van den voortreffelijken man, het vorderden. -*

Omtrent den vorm, dien ik koos om de roemrijke daden van FRANS NAEREBOUT, *en deszelfs belangrijk leven, voor te stellen, heb ik niets bijzonders te zeggen. Men vindt hier geen aaneengeschakeld leven; het zijn veeleer fragmenten uit zijn leven gegrepen; losse en op zichzelve staande tafereelen, waartoe ik zijne kindschheid; de redding van zeven en tachtig schipbreukelingen van het gestrande schip* Woestduin; *zijn merkwaardigen togt met het schip* Zuiderburg; *zijne reize met het schip* Voorland; *zijnen ouderdom en dood; uitkoos. Meer te geven ware, om hem in zijne verdiensten te doen kennen, overbodig, en eene meer aaneengeschakelde voorstelling, met den aard der Poëzij strijdig geweest. Eenige Aanteekeningen waardoor het belangrijke uit zijne levensgeschiedenis hier en daar wordt aangevuld, zijn hier achtergevoegd.*

Mogt ieder tijdvak - ook het onze - rijk zijn in het bezit van mannen gelijk FRANS NAEREBOUT *was! en Nederland meer naar den roem streven van* ware verdiensten *op prijs te stellen en te vereeren.*

Rotterdam 25 Julij 1826. N. JR.

FRANS NAEREBOUT.

FRANS NAEREBOUT.

'k Strooi op een eerlijk graf een dichterlijke bloem;
Al stond mijn visscher laag, te hooger klom zijn roem;
Van 't needrig stroodak in vermaardheid opgestegen,
Was hij den Staat tot eer, - de menschheid zelfs tot zegen;
Hij vloog in 't heldenspoor des Christens - stierf beschreid;
En 't nakroost wijdt zijne asch den traan der dankbaarheid.

Het ouderlijk gezin had lang het knapenleven
Van FRANS bespied; zoo 't scheen stond hem voor 't hoofd ge-
(schreven,

En vonkelde uit zijn' blik dat hij, door deugd en trouw,
Zichzelf vereeren en zijn' stand veradlen zou;
Zijn vurige aard was nu getemperd door de reden,
En mannenkracht gevormd in de uitgegroeide leden;
Een eerlijk hart sloeg in zijn borst. Zoo veel hij kon
Had Vader NAERREBOUT, wijl Moeder breide of spon,
Om 't armelijk gezin den mondkost op te disschen,
De kunst hem aangeleerd van varen en van visschen.
Reeds vroeg, eer Vader 't wist, had hij op 't deinend nat
Gedobberd in de boot, de golven opgespat
Met haak en roeispaan, langs de boorden afgegleden,
Den slag van 't zwemmen en van 't duiken naar beneden
Zijn makkers afgezien, en handig nagedaan.
De Moeder had al vaak hem op de waterbaan
Begluurd, en wist wat hij het liefst als knaapje speelde,
Hoe 't drentlen om den haard en 't huisdak hem verveelde.
Meest sloop hij weg; zij vond hem altoos weêr aan 't strand,
Of zag, in doodsangst van den steilen havenkant,
Hem op een' enklen balk zich wiegen, wenden, sturen,
Dan af dan aan, van de eene zij' tot de overburen.
Maar schalkig wist hij steeds het ouderlijk vermaan
Te tempren door zijn' blik; 't in stilte henengaan
Was dra vergoêlijkt, en weêr vreê door hem bedongen,
Met de opgestoken muts waaruit de visschen sprongen.

Naar 't schuimend zeegroen had hij 't oog, als kind, gewend;
Geen penning was gegaard, of werd aan blad of prent,
Die bont van schepen was en wimpels, uitgegeven;
Dan vorschte hij het na wat loeven was en reven,
En stuur- en bakboordzij'. Reeds had hij spriet en mast,
Van rieten zaamgesnoerd, gemeten en gepast;
De zeilen aangehecht uit dunne zwachtelreepen;
De vlaggen van papier, met waterkleurde strepen,
Aan stok en top gehecht; en alles opgezet
In Vaders hoosblok, die, van buik en boorden net
Geschaafd, met roer en zwaard voorzien, aan touw en garen
Gevierd, nu als een schuit de havens door moest varen.

De Vader zag het graag, dat hij tot d'eigen stand
De neiging voelde, - zag vooruit hoe 't Vaderland,
In d'ijver van den zoon zijn' roem zou zien verhoogen:
Een braaf en eerlijk hart was waardig in zijn oogen,
Om 't even of het klopte in pijkleed of satijn.
FRANS wou niet meerder dan zijn arme Vader zijn,
Maar even hoog staan door zijn deugd, die, afgescheiden
Van hoog' of lagen stand, den rang bepaalt van beiden.
Geen kostbaar onderrigt viel ooit aan FRANS ten deel,
Maar van den Bijbel en zijn lessen wist hij veel,
Dat niet in 't hoofd alleen, ook 't hart was ingedrongen;
De psalmen had hij vroeg zijn' Vader nagezongen,

Die 's avonds, afgesloofd, zijn zorgen, in den zang
Aan God beval, en dan, verkwikt, nog uren lang,
Zijn kindren om zijn' schoot, iets uit de Schrift vertelde.
FRANS die, weetgierig, vaak hem 't eerste tegensnelde,
Als hij hem keeren zag van d' afgelegden togt,
Hield telkens vragend aan dat hij, op nieuw, hem mogt
Verhalen hoe veel tal gespijsd was door de visschen?
En de eerbied hield terug van 't wonder na te gissen.
Nog meerder trof 't zijn ziel hoe Jezus op de zee
Dorst wandlen zonder vrees, en Petrus, op zijn beê,
Gevat hield eer hij zonk, - en ook den storm regeerde;
Dat hoorde hij het liefst, en spelde 't na, en leerde
Hoe de Almagt waken wou ook voor een visschers kiel:
Dat liet hem godsvrucht na in de onbedorven ziel;
En later is 't verhaal getrouw hem bijgebleven:
Dat werkt de zegen Gods bij 't Godlijk woord gegeven!

Het kinderspeelgoed is geruimd; de pijl der min
Wipt Saartjes oogen uit, en hem den boezem in, (1)
En de echtknoop werd gelegd, die zielen hield omstrengeld;
Geen feesttoon klonk er bij, maar zalig en verengeld,
Hing zij hem aan, en had den welgespierden borst
Reeds lief gehad, eer hij van liefde spreken dorst.

Hij wilde 't sober brood alléén niet langer eeten,
Maar 't met haar deelen - zij wil 't met hem winnen; zweeten
En zwoegen, zoo 't moet zijn, voor beiden. - Vlug en sterk,
Tijgt ze onder 't needrig dak met ijver aan het werk,
En draait, bij 't snorrend wiel, het donzig vlas tot garen.
Voorlang wist ze, elken dag, een' penning uit te sparen
Voor 't noodig huisraad dat nu blonk in rak en kast;
De voorraad werd bespaard, verdeeld, en afgepast.
FRANS zag haar altoos opgeruimd en wel te moede,
Tevreden met haar' staat, en dankbaar voor het goede;
Dat gaf hem lust en kracht om, met gespannen vlijt,
Te slooven nacht en dag, te woekren met den tijd.
Meest ging hij 't schubbenheer verschalken in de fuiken,
En haalde 't spartlend op, hoe diep het weg mogt duiken.
Soms bragt hij nachten door in de afgedreven schuit,
En kwam niet eer terug, dan met de blanke buit,
Die gapend opsprong, en, nog hunkrend naar de stroomen,
Vergeefs 't geknoopte huis ter sluik zocht uit te komen.
Niet altijd was naar wensch de zode die hij ving:
Hij keerde soms terug, helaas! zoo als hij ging,
Met leêge handen, raauw van d'arbeid, moê van 't slooven;
Dan moest de penning, voor een' kwaden dag verschoven,
Of voor den winter weggelegd, met smart besteed;
Dan leerde hij zijn vrouw, die in 't verborgen leed,

Haar zorg verwinnen, en den Hemel aan te hangen;
Of galmde haar iets voor uit Davids harpgezangen,
Tot dat haar kommer vlood, al brak zij 't laatste brood,
Al bleef in 't wit van de asch geen enkle vonk meer rood.
Dan bad hij, lei zich neêr, met zielrust in 't geweten,
En sliep tevreden in - ook zonder avondeeten.

Wat nood? bij d'aanbraak zelfs van elken nieuwen dag,
Die zonder loon hem liet of karig hem voorzag?
De ramp maakt braven sterk in 't worstelperk des levens.
Man, Vader, Echtgenoot, maar wakker Burger tevens,
Herdenkt hij 't kinderspel, vliegt, tuigt zijn visschersboot,
En klieft er 't zeenat meê, al zwalpend om zijn brood.
Het vuur der nijverheid bleef in zijn spieren branden;
Geen teisterend gebrek knaagde aan verslapte handen;
Ervaren zeeman, jong van bloed, klimt hij van schuit
Tot schip, en breidt al meer zijn' nutten werkkring uit.
Zijn kennis komt te stâ op 't vlak der waterplassen:
Hij kent den *Droogen*, en den *Dorpel*, en de *Rassen*, (2)
Al baden zij den rug, die somtijds boven koomt,
In d'opgejaagden vloed. Helaas! dan, blank gestroomd,
Verbergen zij het graf voor de arme zeegezellen,
En tassen kiel bij kiel, verplonderd, in haar wellen!

Wie met zijn schip genaakt, of wie het anker ligt,
Neemt des een loods aan boord die 't vaartuig wendt en rigt
Naar hoogte van den plas, de droogten langs of over;
Dat's nu de taak van FRANS. Als voor den armen sloover
Aan 't ongenadig strand geen brood te winnen viel,
Verduurt hij wind en kou op de uitgezeilde kiel;
En menig makker ziet met spijt, hoe hij, ervaren,
Ja dapper boven hem die ouder is in jaren,
In ieder stormgevaar hem ver te boven streeft; (3)
Hoe menig Scheepsvoogd FRANS het liefst als stuurloods heeft.
Hij kent de stroomen, diepte en ondiep, zonder peilen.
In alle windstreek wijs bij 't sturen, voert hij zeilen
Zee in, zee uit, en vrij van platen, bank, en klip: -
De hoosblok van zijn jeugd, is nu het driemastschip!

De najaarsstorm brak los en teisterde de daken,
Deed spits en nokken, top en torentransen kraken,
En joeg de baren, wit van schuim, langs dijk en strand
Van Walchren's grijze kust. De schepen zochten land,
Of poogden, wie 't gevaar van *Rassens* banken duchtten,
De reê te ontsnappen, en in 't ruime sop te vlugten:
(Want menig kiel, van touw en ankers los gezweept,
Was dáár, met man en muis, den afgrond ingesleept.)
Woestduin, *Woestduin* alléén, die Indies kostbre gaven
Naar Hollands stranden bragt, en vóór wiens boeg, de haven

Van 't dierbaar Vaderland reeds blaauwde in 't ver verschiet,
Woestduin alléén ontkwam nu 't heilloos noodweêr niet! (4)

Reeds bragt de scheepsvoogd aan de ontroerde togtgenooten,
Die tusschen 's deks geschaard, en digt aan een gesloten,
Elkander grepen, mat van 't slingren nacht en dag,
De blijde maar dat hij de dierbre kust nu zag.
Reeds was er menig, eerst in mat en kooi gelegen,
Nu opgesprongen, en de luiken uitgestegen,
Na zooveel stormgevaar voor blijder stond gespaard;
Van alle zij' werd naar de kusten uitgestaard;
En naar de plechten langs de boorden voortgedrongen,
Werd groet bij groet herhaald, en Holland toegezongen.
't Was jubel overal en woelig feestgebaar:
Men deelde d'angst weleer, nu sloot men blij elkaâr
Aan 't hart - elk reisgenoot was dierbaar als een broeder:
Want Holland riep hen in, en Holland was hun Moeder!

De een, wien het vliegend schip te trage gangen schoot,
Dacht, in verrukking, met de naderende boot
Zich afgehaald naar wal, in gloeijend zielverlangen,
Door vrouw en kinders die aan 't kloppend hart hem prangen;
Reeds toog hij, in den geest, verrukt ter haardsteê heen,
En stond, met strakken blik, waar 't hem veranderd scheen,
De gevels aan te zien, de grachten en de straten,
Of alles eener was zóo als hij 't had verlaten;

Een ander peinsde, met een' glimlach op 't gelaat,
Hoe dat hij, t' huis gekeerd, van menig kloeke daad,
Een opgesmukt verhaal zijn vrienden voor zou stellen;
En 't luisterend gezin zijn togten zou vertellen;
En hoe hij 't knappend vuur dan de avond om zou gaan:
Zóó hield een elk reeds feest, al hield de storm ook aan.

Op eens - wat nood! - daar doet een vreemde kreet zich hooren:
« Ik heb het schip verzeild! helaas! wij zijn verloren! »
Zoo gilt de zeeloods: « geef aan fok en marszeil schot!
« Wij raken vast in 't zand, en komen niet weêr vlot! »
En dondrend stoot de kiel dat want en stagen springen;
't Geschrei barst kermend uit bij de arme schepelingen,
En allen stuiven voort langs stuur- en bakboordzij';
Men gijt de zeilen op, en poogt met moed aan lij
Het overhangend schip te ligten van zijn zwaarte,
Maar 't wil geen' voet meer voort, het log en loom gevaarte.
Al werpt men 't anker, strijkt de zeilen, ruk op ruk
Bestormt den veegen boôm en bonst het rondhout stuk,
Breekt bout en beugel los, die voor 't geweld bezwijken,
En wringt de boorden uit, die voor de branding wijken;
En dieper zinkt de kiel het altoos wellend zand
Van *Rassens* banken in! Nu barst, naar Vlissings strand,
Het veege noodschot los der dondrende kartouwen,
Of 't de armen baten mogt! « Wij kunnen niets behouên!

« Ons leven is verbeurd! » zoo gilt de scheepsvoogd luid:
't Vliegt alles op; men kapt, en werpt de masten uit,
En hijscht en zweet aan takel, gangspil, touw en reepen;
Men brengt de lading aan om ze overboord te slepen,
En windt de kisten en de vaten, vlug en ras,
Die, slingrend buiten 's deks, verzinken in den plas!
Vergeefs! wat hand men repp', schoon borst en spieren rooken:
Reeds schemert de avond, grijnst de nacht, de baren kooken,
En iedre golfslag, die 't onttakeld schip bespringt,
Breekt dieper scheuren langs het hol; het water dringt
Er door; helaas! geen hoop komt de arme zwoegers streelen:
De wanhoop gilt haar' kreet uit meer dan tachtig kelen!
Men sluit elkaâr aan 't hart, en klemt de handen vast
Aan balk of planken, die reeds kraken voor den last;
Men strekt er 't lijf op uit met ingekrompen beenen,
En slingert reep aan reep om heup en knieën henen;
En met benaauwde borst en toegenepen strot,
Smeekt ieder voor zijn ziel de ontferming af bij God!

Wel was, van Vlissings wal, het onheil waargenomen,
Maar niemand dorst den storm braveren noch de stroomen.
De kloeke zeeman, wars van stadsvermaak en rust,
Stond, hunkrend naar de zee, te siddren aan de kust!

En wie den toestand wist der veege togtgenooten,
Sprak 't eerst hun vonnis uit, en ging, van schrik verschoten,
Weêr met de schaar, die af en aanging langs den wal,
Terug naar huis en haard, en sprak van 't ongeval,
En zag nog eenmaal naar het noodweêr door de glazen -
Maar sloot de vensters digt, en liet de stormen razen.

Alleen FRANS NAEREBOUT was niet naar 't strand gegaan,
Om slechts 't nieuwsgierig oog naar 't zinkend schip te slaan;
En niet teruggekeerd om 't bruisen van de stroomen, -
't Gekerm van menschen, op zijn peluw weg te droomen!
Neen! wie ook werkloos stond te siddren aan zijn zij',
Of jamrend stadwaarts toog, - reeds had hij wind, en tij,
En uur berekend, om ter redding heen te snellen,
En keus gedaan in kloeke en brave medgezellen.
Daar ijlt hij voort, en roept ze zaam, en schetst den nood
Der schipbreuk; 't bang gegil; 't geworstel met den dood,
En hoe hij, als de nacht het onheil zal verzwaren,
Ter redding sturen wil door branding en door baren!
Maar menig deinst terug om 't roekeloos besluit.
« Wie waagt met mij den kop? » roept FRANS in geestdrift uit;
En zeven gasten, breed van schouders, taai van spieren,
Met Jacob-broêr aan 't hoofd, doen nu de mutsen zwieren:

« Top! wij - wij willen meê, en gaan met FRANS aan boord! »
Zij geven zeemanseed: den handslag bij hun woord;
En scheiden vrolijk, om ter rust zich neêr te strekken,
Tot dat de nacht hen voor het waagstuk op zal wekken!

Mijn FRANS, voor de eedle taak door hooger moed bezield; -
Slechts wrevlig dat het tij hem aan de kust nog hield,
Daar 't menschenlevens gold die aan sekonden hingen -
Stapt rustig huiswaarts om zijn avondlied te zingen,
En dan naast vrouw en kroost te rusten, tot het uur
Waarop de vloed, gedwee voor d'oogwenk der Natuur,
Hoe hoog zijn golven slaan, die golven om zal woelen,
En wat hij aanbragt, op zijn' rug weêr weg zal spoelen.
Wel dikwijls droeg hij, bij dien uitvaart, kielen meê:
De kiel van NAEREBOUT draagt hij deez' nacht in zee,
En zal haar teistren, boeg en boord en tuig bespringen:
Om dat zij menschen aan zijn kaken gaat ontwringen!
Daar klemt het hartlijk wijf, een vriendlijk wicht in d'arm,
Den eedlen echtvriend vast, en kust zijn kaken warm;
Verhaalt hem van haar kroost met moederlijke kleuren;
Hoe haar de dag verging, en wat zij in mogt beuren,
En uit mogt sparen voor den dag die komen zou -
Den dag van morgen. « Ja, van morgen! » roept hij « vrouw!

« Die zal, zoo God het wil! me een blijden feestdag heeten,
« Als ik naar 't zinkend schip, op *Rassens* bank gezeten,
« Deez' nacht met Jacob-broêr, en zeven wakkre maats,
« Mijn schuit er heenwend', en dan morgen binnengaats
« Kom slingren met een vracht van menschen, die hun leven
« Reeds dachten aan 't geweld der golven prijs gegeven!
« Onze afreis is bepaald; wij wachten uur en tij,
« En vliegen voort door 't zout, en klampen 't wrak op zij'! »
Zoo spreekt hij, reeds gerust op d'uitslag van zijn pogen,
Terwijl de toekomst, nog verborgen voor zijne oogen,
Maar van gevaren zwart, hem ijslijk tegengrimt!
Menschlievendheid geeft moed die bij den onspoed klimt;
Zij ducht geen' wederstand, waar zij dien moog ontmoeten –
Geen' donder boven 't hoofd, geen' afgrond aan de voeten!

De vrouw, alléén de vrouw, zag donker in 't verschiet:
« Ach! » zegt ze « beste man! verlaat deez' nacht mij niet,
« Ik waak hem angstig door, en sidder voor den morgen:
« Een vreeslijk voorgevoel benaauwt mij 't hart met zorgen;
« 'k Ben zwangre Moeder!.. God! ».. nu slaakt zij zucht op zucht,
En tranen vallen neêr om de ongeboren vrucht,
Die worstelt in haar' schoot als of zij meê wil smeeken!
Nu welt den man een traan; hij kan haar niet weêrspreken:

Wie eenmaal Vader is en zich geen' Vader voelt,
Houdt op een Held te zijn! Pligt, neiging, - alles woelt
Den eedlen NAEREBOUT onrustig om door de aâren -
Menschlievendheid beslist, en doet dien storm bedaren:
Hij gaf zijn woord, en gaf hij 't niet - hij geeft het nog!
Maar minzaam schetst zijn reên haar angst als zelfbedrog;
En liefdrijk weet zijn hand haar wangen af te droogen;
Zij ziet een hooger gloed nu vonklen in zijn oogen;
Ze ontsluit haar armen, klemt hem vast met vromen zin,
En bidt Gods zegen af op zoo veel menschenmin!

Nu zal hij 't hoofd ter rust gaan leggen, in gaan slapen
Tot middernacht, om de afspraak trouw, de wakkre knapen
Van uit hun leger op te wekken. Half gereed,
Van schoeisel reeds ontdaan en 't ruwe bovenkleed,
Treedt hij met schrik terug van 't wachtend beddelaken.
Een vreeslijk denkbeeld, dat hij niet in tijds ontwaken,
Maar 't uur verslapen mogt, schokt hem de heldenziel;
En eensklaps grijpt hij weêr de weggeworpen kiel;
Schiet weêr de pekbroek aan, nog naauwlijks uitgetogen,
En staat weêr flink ter been met heldervonklende oogen,
Waar hij den slaap uit dreef! omdat hij 't niet bedacht,
Dat de Engel van Gods troon hem wekken zou deez' nacht!

« Nooit » zegt hij « vrouw! » en zet de muts weêr op zijn haren,
« Viel 't mij te zwaar om 's nachts te zwalken op de baren:
« 'k Heb nooit één uur verzuimd, en nooit mijn tij verlet,
« En 'k zou deez' nacht, - deez' nacht! - dan ronken op mijn bed,
« Welligt het uur, waarin mijn schuit de zee moet breken
« Voor menschen die, op 't wrak, te lang om redding smeeken,
« En wien de dood alleen van 't vreeslijkst jammer vrijdt?
« Neen! liever aan 't vermaak deez' avond nog mijn' tijd
« Besteed: ik wil voor 't eerst een blijspel gaan aanschouwen;
« Dat zal tot middernacht mij de oogen open houên! » (5)

Daar gaat hij heen - ten schouwburg in. Men schertst en lacht,
En spreidt den dos ten toon van eigen kleederpracht,
En lokt er de afgunst uit bij deftige matronen.
't Nieuwsgierig oog bespiedt de reijen, zoekt de schoonen;
Een baardeloos geslacht, de melk nog om den mond,
Gluurt, langs den bonten rij, door glas en kijker rond,
Bij 't vreugdgeschater dat langs bogen rijst en muren;
Maar pijlsnel rooft de tijd de weggebeuzelde uren:
Hier zijn de herssens leêg, en ijskoud blijft de ziel.

Alleen FRANS NAEREBOUT, die, in zijn schipperskiel
Geen oogblik tot zich trok, zat in zichzelf verloren,
Met peinzend hoofd en gloeijend hart, en heeft geen ooren

Voor zang of snarentoon, en merkt de spelers niet.
Reeds zit hij in zijn schuit, die door de branding schiet,
En ziet alleen het wrak van uit de golven steken;
En als een luid gejuich zijn mijmring af wil breken,
Dan meent hij dat een mensch, dien hij den dood ontrukt,
Een' kreet van vreugde slaakt, en hem in de armen drukt!

Het davrend handgeklap doet nu voor 't laatst zich hooren;
't Gordijn valt neêr; het scheidingsuur dreunt van den toren,
Maar daagt een schouwspel op met d' eigen hamerslag,
Waarop Gods Englen zullen neêrzien met ontzag!
Daar dringt zich de eedle door de rijen, 't eerst van allen
Naar buiten, waar op eens een bui hem aan komt vallen
Van wind en regenjagt, die neêrstort hem op 't lijf!
Geen bui, geen stormgeloei, keert NAEREBOUTS bedrijf;
Geen woedend element zal op zijn' moed verwinnen;
Hij kent zijn' pligt, zijn' eed, en vliegt bij Jacob binnen,
Die eensklaps opspringt van zijn leger in de pij,
Niet minder kloek van aard, en even braaf als hij;
En beiden gaan, in ijl, de zeven makkers wekken.
Een enkele aarzelt wel om met hen meê te trekken,
En schreeuwt van weêr en wind het open venster uit. (6)
« De kop moet nu gewaagd!. ik voer mijn eigen schuit,

« En ken mijn tuig! » roept FRANS! « hier baat geen wederstreven! »
En allen dagen ze op ten strijd voor dood of leven.

Daar stond met tintlend oog in 't rimpelig gelaat,
De grijze Vader, als verjongd in 't zeegewaad:
Hij had het grootsch besluit der brave zoons vernomen,
En was, te middernacht, in stilte heengekomen
Op de afgesproken plek al stromplend op zijn' stok;
Doorgloeid van 't oud bedrijf had hij de schippersrok
Weêr uit het stof gehaald, en lustig aangeschoten:
Zoo stond hij in de vlaag, om met de scheepsgenooten
Den togt te deelen, die zoo veel te vreezen liet,
En roept het FRANS reeds toe, nu hij hem komen ziet!
De brave zonen staan verlegen, treden nader -
Zij telden geen gevaar - nu doen zij 't voor den Vader:
« Neen! » zeggen ze elk om 't zeerst, en innig aangedaan:
« Dat waar' te veel gewaagd, kon 't om uw leven gaan!
« Blijf, Vader! blijf terug! Gij hadt uw' tijd van varen,
« En hebt dien goed besteed: nu voegt de rust uw jaren;
« Wij wagen zulk een' schat, en zulk een' leeftijd niet!
Wat schoone liefdestrijd! Een vreugdetraan ontschiet
Den Vader, die, geroerd door 't hartlijk zorgbetoonen,
In stilt' weêr huiswaarts gaat, maar trotsch op zulke zonen!

Nu slingren ze één voor één zich in het vaartuig scheep,
Dat reeds te steigren ligt, en los wil van de reep;

Men grijpt de vanglijn, en de vlaggen, die reeds wappren;
Men slaat de reven in de zeilen, schoon ze ook klappren,
En telkens wegslaan uit hun handen; vlug en kloek,
Bedwingt men band en strik, en hijscht het zwellend doek,
En weet, met ruk bij ruk, de schoten vast te wringen;
Werpt boomen uit en in; de haken in de ringen;
Dreg, ankers, op de plecht; en draaft al heen en weêr;
De seinvlag stijgt omhoog; de zwaarden ploffen neêr;
FRANS klemt de roerpen in zijn vuisten, geeft het teeken:
En 't vliegend vaartuig gaat de onstuime golven breken.

'T Is nacht, 't is noodweêr: maan noch star schijnt opgegaan,
En niemand ziet den kamp en 't vreeslijk proefstuk aan,
Noch is van 't donsbed opgerezen, om de knapen,
In davrend handgeklap, een' eerkrans om de slapen
Te hechten; lof noch loon verheldert hun 't verschiet:
Wat rest aan 't hulploos kroost als 't hen niet keeren ziet!

Zij vliegen voort, op Gods genade, en met Gods zegen,
Nu de open zee in 't hart, en storm en branding tegen,
Op 't kokend element, dat loeijend, baar op baar
Tot bergen opjaagt, en ze stapelt op elkaâr,
En dondrend ze afstoot in den afgrond, die zijn kaken
Haar opsluit, om ze op nieuw weêr dondrend uit te braken!

Het ranke vaartuig stijgt en zinkt, of helt aan lij
De diepten in; de golf bespringt, aan bakboordzij',
De veege kiel, en stort er 't kokend zeeschuim binnen!
Het wakker negental behoudt bedaarde zinnen,
Een ieder zwoegt en zweet, en schoort de voeten vast;
En hoost of pompt, om 't woelend water, dat er wast
Langs boord en weegring, aan het zout terug te geven.
De golven breken op den slingerenden steven:
De kloeke stuurman rigt de kiel er moedig door!
Al gaat geen noordstar hem op 't schuimend water voor,
Hij, koers en afstand wijs, weet, onder 't rustloos slingren,
Het roer te wenden met de spierkracht van zijn vingren,
En hangt er aan met borst en lijf, bij iedren stoot,
Die 't uit te ligten dreigt; en wakker, met den schoot
In de andre vuist geklemd, spoort hij zijn medgezellen,
Als zij te siddren staan, of aan den mast zich knellen,
Of als een stortvlaag hen van touw of banken slaat!
Zij harden 't heel den nacht; in 't eind, de dageraad
Breekt door; de graauwe nacht is langzaam weggedreven,
Maar digte regenjagt, die aanstuift op den steven,
Omnevelt nog 't gezigt. Daar zweept op nieuw een baar
Hen berghoog op - men neemt het kostlijk tijdstip waar
Om, eer de kiel weer d' afgrond instort, uit te staren:
Men ziet geen diepte meer van de opgespleten baren,

Maar houdt de handen om de touwen wakker vast,
En grijpt al hooger, slaat de kniën om den mast,
Rekt lijf aan lijf; betwist de hoogste plek elkander,
En stijgt, al slingrend, vol van geestdrift, de een na de ander....
Een luide kreet gaat op die uit de longen schiet!
Zij zien het redloos wrak - maar menschen zien zij niet!
Wat smart voor de armen, die, met afgezwoegde krachten,
Den nacht doorworstlen, en gevaar en dood verachten,
Om 't loon der menschenmin nu eensklaps af te staan!
Nu klaagt het waagstuk hen bij vrouw en kinders aan,
Die, krijtend om 't gevaar, de zwervers wedervragen!
De wakkre NAEREBOUT wil voorwaarts! niet verslagen
Door 't vreeslijk denkbeeld, dat de dood, op offers heet,
Reeds allen van het wrak in de open kolken smeet,
Wil hij ten eind' toe voort, en *Rassens* banken tegen;
Ligt dat een enkle nog, op ra of plank gelegen,
Den klaauw des doods ontkwam, die de andren sleepte in 't graf:
De togt is rijk beloond, staat hij slechts één hem af!

Zij slingren vreeslijk op en neêr, nu tot de wolken
Gestegen, dan gestort in 't hart van 's afgronds kolken,
Het wrak steeds nadrend.... God!.. men speurt er leven op!....
O toomelooze vreugd! de vlag gaat langs den top
Al seinend op en neêr! men wuift het reddingsteeken!
Men ziet een enkle nog de handen boven steken,

En schiet al digter voort. Daar woelt op eens de zee
Het wrak in 't midden door, en sleept de balken meê!
Goddank! een strook van 't zeil, al draaijend uitgewonden,
En om de sparren van de koebrug vastgebonden,
Verduurt de stortvlaag - scheurt niet los, al rekt het uit.
Daar spoelt het, als een vlot, al digter naar de schuit,
En draagt een viertal, dat de hoop nog hecht aan 't leven,
Den afgrond over naar de redders, die den steven
Er henen wenden, touwen werpen, haak en boom
Vooruitslaan, halverlijf gebogen in den stroom,
En de armen plassende in het nat, met lange grepen.
Daar grijpt er een van 't vlot, in zwakke vuist, de reepen,
En de ijslijke angst des doods klemt ze onbeweeglijk vast;
Nu palmt men in de schuit de lijnen in, en tast
Met overhangend lijf, naar dat zij digter slingren,
Al rapper naar de streng, die opkort in hun vingren.
Het eiland naakt met de arme menschen; mat en stijf,
Slaan zij de touwen vast om 't ingezonken lijf,
En storten zich in zee, en spartlen, 't hart benepen,
Hun redders tegen, die hen door de golven slepen.
Een hooger zielevreugd maakt d' arbeid ligt en zoet!
De wakkre NAEREBOUT paart wijs beleid aan moed,
Houdt koers en rigting, oog in 't zeil, schoon neêrgedoken,
En de eene vuist aan 't roer, en de andere uitgestoken

Naar d' arme die het eerst, en slingrend op en neêr,
Maar digter bijgehaald, al duikend keer op keer,
De handen uitsteekt om 't ontglippend boord te winnen.
FRANS grijpt hem in de borst en haalt den broeder binnen,
En trekt ook de andren, uit de baren in de schuit,
En deelt den laatsten dronk, tot hun verkwikking, uit;
Hij werpt hun deksel toe, met wat hem rest te geven,
En vraagt, met drift, wie of op 't wrak nog achterbleven?
Nu beurt van 't viertal één, met bleekbestorven mond
En zwaar beklemde borst, zich bibbrend van den grond
Die op en neêr bonst, en op nieuw hem neêr doet vallen -
Hij heeft geen stem meer - heft zijn handen - wijst, dat allen
Nog siddren op het wrak, en worstlen met den dood.
FRANS stuurt, met kloek besluit, op eens zijn visschersboot
De feltste branding in, en bank en schipbreuk tegen!
« Dat geldt ons leven! » roept er één der wakkre negen,
En wil aan 't muiten slaan in de opgestoven kiel,
En zet de schuld van moord den stuurman op de ziel,
Die, naar men meerder raast van branding en gevaren,
Te meer zijn scheepsbevel doet dondren langs de baren,
En Hollands heldenmoed zijn' makker jaagt in 't hart,
En, rustig, weêr en wind op 't krakend zeiltuig tart!

Verschriklijk was de nood der arme schepelingen,
Die, vreeslijk overplast, elkaâr in de armen hingen,
Van honger flaauw, van worstling mat, van koude stijf,
Met hangend hoofd en borst, en ingedoken lijf,
Of rollende oogen, van vertwijfling steeds verwoeder!
Hier krimpt met brekend hart een radelooze moeder,
In havenloos gewaad, met wanhoop òp 't gezigt,
Wier afgemarteld kind aan leêge borsten ligt,
En die, wat achtloos haar om 't lijf is vastgeslagen,
Zich afscheurt, om haar wicht te dekken voor de vlagen,
En nu zit neêrgekromd, om, tusschen balk of bind,
't Geweld der stortzee af te weren van haar kind;
Of, dan weêr opgejaagd, en van haar plek versmeten,
Het krimpend lijf aan kram en nagel opgereten,
Haar' bangen levensstond zou afstaan aan den vloed,
Blies de adem van het wicht haar 't leven niet in 't bloed.
Dáár hoort men 't noodgeschrei van vrienden en van magen,
Op balken, voorplecht, of kampanje neêrgeslagen,
Met de armen uitgestrekt naar 't onbereikbaar strand!
De branding, wit van schuim, en 't opgewelde zand
Woelt vreeslijk om hen heen' en kookt er tusschenbeiden,
En heeft voor eeuwig hen in 't leven reeds gescheiden,
En hun den laatsten troost in 't uur des doods ontrukt:
Te sterven met elkaâr - elkaâr aan 't hart gedrukt!

Hier kermt een vader, die 't gezin niet kan vergeten -
Er weêuw en wezen laat, en zonder dat zij 't weten!
Die van geen doodbed hun een afscheidsgroete biedt;
Hen niet meer zeegnen kan eer de adem hem ontschiet!
Dáár handenwringt de schuld, die de oogen wild in 't ronde -
En dan terugslaat op 't verlopen pad der zonde,
En die, in iedre baar die opvliegt voor d' orkaan,
Een dreigend reuzenspook de klaauwen uit ziet slaan! -
Hier valt het sterven bang, en 't leven niet te dragen!
Het leven - dat op eens zijn buijen, al zijn plagen
Verschriklijk zamenpakt, en op het hoofd hen stort,
Wat anders afgedeeld, en afgewogen wordt!
Reeds liggen ze uitgeput en als met brekende oogen:
De aard' heeft geen redding, noch de Hemel mededoogen.
Een feller stortzee, die de balken kraakt en drilt,
Doet nog een enkle 't lijf, dat krampig trekt en rilt,
Bewegen, - 't matte hoofd van blok en ijzer beuren;
Verbijsterd vliegt hij op voor 't geen zijn blikken speuren!
Kracht, leven, zaligheid, jaagt bliksemsnel hem 't bloed
Om 't stervend hart, en kleurt, met hooger vreugdegloed,
Zijn dorre kaken . . . . God! . . . is 't waken? of is 't droomen?
Hij schreeuwt het uit! . . . Hij ziet zijne eedle redders komen,
En de een na d' ander, die den dwazen kreet mistrouwt,
Springt op, en dringt zich voort op 't afgesplinterd hout....

Daar zien zij 't zwellend doek! den naderenden steven!
Het viertal ingehaald, hunne armen uitgedreven!
En 't woeste feestgejuich rolt van 't rampzalig boord,
Op vleuglen van den storm door 't stuivend luchtzwerk voort!

Maar hooger levenskracht jaagt sneller 't bloed door de adren,
Naar dat de redders met de hulk hen digter nadren,
Al zwoegend op en neêr aan zwaarden, zeil en mast.
Het kokend schuim splijt voor den boeg, en overplast
Hen 't hoofd; FRANS stuurt, en snijdt de branding door in 't zwenken.
Aan lij of loever staan de zeilen, op zijn wenken.
Hij neemt zijn kans, en kiest zijn plaats aan 't achterschip,
Dat, met de kiel omhoog, nog opsteekt als een klip;
En vreeslijk stoot zijn schuit, dat tuig en boorden kraken!
Men slaat haar vast met touw en lijnen, boom en haken.
De luide blijdschap mengt zich in den kreet van schrik,
En aller dank stijgt op in 't kostbaar oogenblik!
Men dringt elkaâr op 't lijf om redding voor zijn leven:
De moeder zwoegt, en woelt, terwijl haar kniën beven,
(Haar kind aan 't hart gedrukt) al digt en digter voor,
En wringt zich, onbesuisd, het hortend bolwerk door,
En, met de matte borst al hijgend neêrgelegen,
Steekt zij nu 't eerst het kind haar eedle redders tegen!

't Giert alles door elkaâr tot zelfbehoud gespoord:
De een stort zich voor en de ander na in 't slingrend boord!
FRANS zwoegt dan hier, dan ginds aan dreggen en aan haken,
Terwijl zijn zolen naauw de gladde boorden raken;
En telkens scheurt een zee hem touw en lijnen stuk,
En zweept zijn schuit van 't wrak, bij feller vlaag en ruk;
En telkens weet hij weêr de branding te overwinnen,
En sleept op nieuw, langs 't glibbrig boord, de menschen binnen,
En meet noch weegt zijn vracht noch telt het lijfsgevaar!
De een hangt hem aan de borst, en de ander grijpt hem 't haar
Met beide handen vast, en doet zijn slapen zwellen.
Ook Jacob ijvert om drie kloeke bootsgezellen,
Nog aan elkaâr gesnoerd, met de armen vast aan 't lijf,
Aan boord te trekken; denkt zijn mannelijk bedrijf
Volvoerd, maar voelt, helaas! vergeefs zijn krachten spillen:
Want zwaarder wordt de vracht bij 't overmatig tillen;
De kniën knikken onder d' opgetrokken last;
De strakke streng houdt hem de handen, schrijnend, vast;
Nu duizelt hem het hoofd, dan siddren hem de beenen;
Het lijf hangt, topzwaar, over 't harde lijboord henen...
Zijn voeten schieten uit en spartlen in de lucht!...
De wakkre FRANS, wien niets het waakzaam oog ontvlugt,
Springt toe, en smijt ter zij' wie in zijn vaart hem keeren,
En stort zich neder – grijpt zijn' broeder in de kleêren,

En delft, met hemelvreugd in de opgetogen ziel,
Een keursteen op die uit zijns vaders echtkroon viel!
En weêr met moed - met leeuwenmoed, gelijk te voren,
Zoo lang zij, op het wrak, 't geschreeuw van menschen hooren
Gaat steeds de redding voort met niet te sloopen kracht,
Tot dat de laatste man zich meêtelt bij de vracht!

Nog zestien zijn, helaas! op 't voorschip neêrgesmeten,
En zien de redding aan, en slaken wanhoopskreten:
FRANS ziet hen worstlen; maar te diep reeds zinkt zijn boôm
Het bruisend zeenat in. Daar klieft hij weêr den stroom!
De kiel breekt bergen stuk, die, wat ook stuiv' naar binnen,
Toch deinzen voor de hoop van tachtig huisgezinnen!
Een vreugdegalm stijgt uit het slingrend vaartuig op!
Men ziet van ver de reê, met trans en torentop,
Omarmt de redders, vat hun kniën, kust hun handen,
En 't schatrend feestgejuich ontmoet de Zeeuwsche stranden!

De maar, zoo luid als ooit, van zoo gewaagd een' togt,
Vloog naauwlijks Vlissing rond, of ieder ging, en zocht
Zijn buur en makker op, al gretig naar geruchten;
Met groepen stonden zij te spellen wat zij duchten:
De een voelde 't hart bekneld van onverklaarbren schroom;
Een ander had den nacht doorworsteld in een' droom;

Een derde blies zijn' maat een profetie in de ooren;
Die wou de haven uit, en deze naar den toren!
De vlugge varensgast klom op langs mast en ra,
En sloeg met turend oog de waterpluimen gâ,
Om 't eerst de witte stip van 't zwellend doek te ontdekken;
De vrouwen zag men, met haar kroost, naar buiten trekken,
Om smachtend uit te zien aan 't vreeslijk buldrend strand;
De planken spoelden aan en 't stukgebrijzeld want,
En dreven, krakend, langs het digte paalwerk henen,
Als spoken van den dood! en menig stond te weenen,
Of viel 't gezigt op zulk een' zeetriomf te bang.
Men ging, men keerde, en ging; de morgen duurde lang;
De storm hield vreeslijk aan; de watervogels scheerden
Het spattend zeeschuim langs, en zwierden rond, en keerden -
De dierbre hulk met man en vader keerde niet!
Vergeefs het woelend nat met krijtend oog bespied!
De moeders dolen rond, van jammer schier bezweken;
De bootsgezellen, koud gewaaid, en moê gekeken,
Verlaten top en nok, en de opgeklommen plek,
Of strijken, langs den mast, zich hooploos neêr op 't dek.
Den vriend van 't Vaderland, prat op 't manhaftig pogen
Van NAEREBOUT, schiet toch een dankbre traan in de oogen,
En juicht - wat de uitslag zij - dat Vlissinge, op het graf
Van Ruiter, aan Euroop weêr nieuwe helden gaf!

Een enkle was de hoop tot hiertoe bijgebleven,
En door de stormvlaag niet van ra of nok verdreven;
Een enkle gloeide nog, hoe hoog en koud hij zat,
Om 't eerst de blijde maar' der aankomst door de stad
Te galmen - 't feestgejuich te stemmen voor de braven,
En dan de rijen voor te gaan langs gracht en haven.
Wel dikwijls had de hoop zijn' opgetogen zin
De hulk reeds voorgemaald, met NAEREBOUT er in
En tal van menschen meê: dan sprong hij op de beenen,
En rekte 't lijf vooruit, of ligtte 't op de teenen,
En boog zijn vingers om de handpalm - keek er door -
Tot dat hij 't goochelspel op 't weemlend nat verloor!
Maar eensklaps rijst hij weêr, en staroogt langs de baren
En beeft van schrik - geeft gil op gil - staart - blijft al staren!
Hij ziet een stip, een' klomp, die aangroeit tot een schuit!
Hij ziet het zeenat, dat ten hemel vliegt en spuit,
En opspat voor den boeg; en wuivend naar beneden,
Verstaat men ras zijn' wenk, en haalt, met rappe schreden,
Weêr vriend en maag terug - en alles komt ter been!
De vlugge gast, reeds afgestegen, ijlt nu heen'
De hoofdpoort uit; men dringt hem na en op de hielen.
Men ziet de menigte op en neder woelen, krielen;

De huizen raken leêg; de straten volgepropt;
De dijken zwart; en weg en toegang opgestopt;
De daken weêr bezet; de wakkre vaartuigsgasten
Zijn weêr geklauterd langs de weev'ling in de masten,
En de ingebeden schuit komt digter, schiet, en plast
Met breede gangen voort, hoovaardig op haar' last!
Reeds hoort men stoot op stoot, en 't schuimend water klieven;
Reeds telt men hoofden, ziet men magen en gelieven,
Wier vreugdegalm zich mengt in 't vreugdgejuich aan 't strand.
FRANS geeft bevel, doet sein - neemt hoogte, plaats en kant;
Al bruisend voor den wind, staan zeilen uit te loever:
De matgebeukte kiel genaakt - bereikt den oever -
En stuift de haven in, en geeft haar kostbre vracht
Aan maag en vriend terug, die haar verloren dacht!
Men ziet de menigt' nu, in rijen, vrolijk keeren:
't Was feest voor heel de stad, en op den dag des Heeren!
Men galmt de redding langs de straten, zingt en juicht:
En de avondkerk stroomt vol, en alles dankt en buigt! (7.)

Maar NAEREBOUT wil meer dan menig die ooit keerde
Van 't hagchlijk heldenfeit, en daar den dood braveerde,
Doch d' eigen togt, bij hooger lof en zegelied,
Ten tweedemaal niet koos, voor d' eigen uitslag niet!

Nog acht zijn menschenmin het proefstuk niet voldongen,
Zoolang er één nog rest, die, door den dood besprongen,
Op 't wrak met gloeijend oog zijn' redder komen zag,
Maar weêr in wanhoop viel om de afgedeinsde vlag.

Nog zestien worstelen met bange doodsgevaren
Het leven moê! maar ras, ras wentlen weêr de baren,
Uit kil en gracht gezweept, terug naar 't ruime sop;
En FRANS waagt weêr van nieuws, op 't kokend schuim, den kop,
En zal weêr d' eigen nood van zoo veel vreeslijke uren,
Op 't woelend element trotseren en verduren,
Hij, die de loftrompet aan 't juichend strand veracht!
Godlof! hij gaat - hij keert - en met zijn laatste vracht (8)
Van menschen! hij, die arm, geen eer noch loon bedoelde,
En Indiês kostbren schat, dien langs zijn boorden spoelde
Met kist en koffers, weg deed stuiven voor zijn' boeg!
En voor geen' rijkdom, dien de zee hem tegendroeg,
Haar menschen af wou staan, hoe vreemd zij hem ook waren.
Zijn welvaart zwalp' daar heen'! (9) het leven aan de baren
Te ontwoekren, is zijn taak, die, door den rampspoed sterk,
Als knaap de zee reeds tartte en 't stormen van het zwerk,
En die, na elk gevaar, waar 't in zijn keus gegeven,
Weêr de eigen loopbaan, zwart van buijen, in zou streven,
Om 't loon der deugd nog eens te smaken, - zoo hij 't mogt,
Nog eens, nog duizendmaal te worstlen op den togt, -

Den nek te krommen voor zijn naasten; spier en leden
Te rekken; om nog eens, en telkens afgestreden,
Den roem te ontberen van alle aardsche zegepraal,
En Christenheld te zijn, nog eens - nog duizendmaal!

De graauwe mist trok op; de najaarsstormen zwegen;
Het land, reeds week geplascht door d'afgestroomden regen,
Lag hunkrend uit te zien naar 't dekkleed van de sneeuw.
De lucht stond hoog en blaauw; de vlugge watermeeuw
Had lang zich moêgescheerd langs de opgeschuimde koppen
Der baren; eensklaps kwam de winter! aan de toppen
Van spits en boomtak, klonk hij 't rijp als diamant,
En hing de kegels op, en streek, met grijze hand,
Het nat in rimpels, die verdikten en verstaalden.
De schepen op de reê, die de ankers binnen haalden,

Verlieten 't Vaderland, of hadden met hun vracht
Weêr wal gekozen, en de manschap aangebragt
In Vlissingshaven; zeil en kabel werd geborgen;
De winter zag wel gram, maar bragt aan hem geen zorgen
Die deur en venster sloot, en wakker stoken mogt,
En nu den avond sleet met d' ingebeelden togt.
Gelukkigen! wel zijt ge in tijds den dood ontvaren!
Hij trekt voor 't leger uit der aangesloten baren,
Die, schurend ginds en weêr, en digt op een getast,
Zich naauw verbroederen, en onverbreekbaar vast
Zich klemmen; schots bij schots, in 't hortend overkentlen,
Ja bergen van metaal langs dijk en stranden wentlen.
Gelukkigen! wel reist ge veilig bij den haard,
En lacht den winter uit bij 't schikken van de kaart,
En 't leêgen van de kan.... Houdt op! geen' tijd versleten!
Voort! voort! het wambuis aan; de kaarten weggesmeten;
De schorre donder knalt van 't losgebrand geschut!
Voort! wie 't gevaar ontkwam zij nu zijn' broeder nut:
Hij worstelt op de kiel, en smeekt u om erbarmen:
Voort! breekt de schotsen door, en reikt hem helpende armen!

Zij stuiven op, en snellen voort naar poort en dijk,
Door de aangegroeide schaar, die stroomt uit straat en wijk,

En op en neder krielt, al weemlend in den donker;
Helaas! de maan ging schuil: geen helder stargeflonker
Ontdekte langs het ijs aan 't vorschend oog den nood:
De mistige avond bergt den rampspoed in zijn' schoot!
't Ging bibbrend op en neêr; men kreeg er niets te weten;
Het scherpziend zeemans oog kon koers noch afstand meten;
Al zag men 't domlig licht van elke sulferstraal,
Den kopren mond ontsnapt van 't donderend metaal,
Onmooglijk is 't door nacht en ijsdam heen' te komen;
Vermetel waar de proef, zelfs met den dag genomen.
De toevloed dunde; man voor man trok af in rouw,
En keerde huiswaarts weêr, om de ingeaamde kou
Bij 't knappend kolenvuur de spieren uit te jagen;
De kring werd uitgebreid; de kruik weêr aangedragen;
De lei werd schoongeveegd; de kaart weêr opgevat;
Het gloeijend ijzer schuimde in 't borlend gerstennat;
Men schertste 't onheil weg en ruimde 't hart van zorgen,
En zeeg den slaap in d' arm tot d' aanbraak van den morgen!

Ook FRANS lei, afgesloofd, het peinzend hoofd wel neêr,
Maar kon niet slapen, wendde, en woelde, keer op keer,
Zich op zijn peluw om; en look hij somtijds de oogen,
Dan greep een droom hem aan waarin hij, opgetogen

Van vreugd, het kruijend ijs reeds doorbrak met zijn schuit.
Met opgetogen ziel vloog hij den tijd vooruit,
En telkens sprong hij op, en deelde, maat en makker,
Bevelen uit - dan riep zijn vrouw den zwerver wakker,
Zij had met schrik zijn' droom beluisterd, en reeds lang
Het opzet uitgevorscht, en zin en zamenhang
Gehecht aan woorden; ach! eer de ochtend door de reten
Der bedgordijnen drong, had zij van angst gekreten,
Maar ook van vreugd gegloeid, en wakend, heel den togt
Hem nagedroomd en hem verzeld zoo ver zij mogt, -
Geen sluimer zelfs gegund aan halfbeschoten oogen;
Daar brak de schemer door de glazen - opgevlogen,
Stiet hij het venster los, dat krakend openging,
Door de aangestoven sneeuw, die in de reten hing;
Bespiedend volgt de vrouw, bij 't handig huisraadschikken,
Met niet te merken blik, zijn' voetstap en zijn blikken;
Maar telkens bukt zij neêr, en blaast de vonken aan
Op 't knappend hout - alleen, om d' opgewelden traan
Te wisschen van haar kaak; zij kan niet langer 't kroppen,
Haar boezem hijgt naar lucht, en hoofd en hartaâr kloppen...
Daar vliegt zij op, en drukt den dierbren man aan 't lijf,
Die met zijn adem 't glas ontdooide, en strak en stijf,
Naar lucht en windstreek zag, en peinzend neêrgezeten,
Niet wist hoe dat hij 't best zijn vrouw 't ontwerp deed weten,

Dat omging in zijn ziel... Daar hoort hij wat zij gist,
En 't wordt hem ligt om 't hart, nu ze uit zijn' droom reeds wist
Wat hij haar zeggen moest, en liefst haar niet wou zeggen.
Hoe weet hij alles nu voorzigtig uit te leggen:
« 't Geldt menschen.... 't moet zoo zijn.... ik keer »... hier hield hij stil,
En nam zijn muts af, zag naar boven - « 't is Gods wil!
« Vaarwel! » nu kust hij 't kroost, en kust de vrouw die schreide,
En gaat....

Om mensch - om held - om meer te zijn dan beide!
t Was *Zuiderburg*, dat in den Deurloo redloos lag; (10.)
Men had, bij dag nog, van zijn' voortop, reeds de vlag
Herkend door 't kunstglas, van de wallen en den toren.
Beladen en gereed om Indië op te sporen,
Was 't uitgezeild, éér nog de strenge wintervorst
Zijn zeilen kromp in een, zijn kabels met een korst
Van ijs omzoomde, en 't boord in spiegels had geslagen.
Voor Indiës koopvaardij zou 't weêr den zeetogt wagen,
Met tonnen gouds bevracht, gestapeld onder 't dek -
Nog kostbrer door de vracht van menschen, in vertrek
En hutten digt op een, met kindren en met vrouwen;
De Handelraad - om schip en lading te behouën -
Kwam ras in Vlissing zaam, en zocht wel hulp en raad,
Maar bleef steeds radeloos - de redding scheen te laat:

Men kon door 't ijsveld zich noch weg noch doorgang boren!
Geen oorzaak weten van de ramp. Helaas! verloren
Is 't schip, daar zoo veel goud en zoo veel hoop aan hing!
« Verloren! » sprak de loods - en nam zijn muts en ging -
« Verloren! » sprak zijn maat die ook, op last, te berde
Gekomen was, om raad te schaffen - ook een derde
Trok met zijn makkers af, en allen gingen heen',
En wisten raad noch baat... De wakkre FRANS verscheen.
« Daar zit nog redding op! » zoo sprak hij. Allen keken
Hem vol verwondring aan, en wisten niet te spreken.
Een enkle stak het goud al weigerend omhoog,
En wilde 't ongemerkt hem schittren doen in 't oog,
Maar bloosde toen hij 't deed, en lag het zwijgend neder,
Of keerde 't wentlend in zijn vingers om en weder:
« Mistrouw zijn' moed », sprak FRANS « wie ooit er loon op vraagt:
« 'k Heb nooit mijn' kop om afgebedeld loon gewaagd -
« Voor menschenlevens wil ik 't wagen, met Gods zegen!
« Aan Westkapelles strand is 't schip het naast gelegen,
« Dáár moet mijn schuit gebragt; schaf paarden en een sleê
« De manschap kies ik zelf - ik neem geen lafaarts meê. -
« Een wakker achttal, dat de handen uit kan steken,
« Om tot het schip in nood de schotsen door te breken;
« Wis ligt het zonder roer, zoo 't op den droogen stiet,
« Want wind en stroom was meê, en keerde de afreis niet.

« Onmooglijk breng men 't weêr: noodlottig is 't verliezen
« Van tijd; het ijs groeit aan; hier valt niet meer te kiezen:
« Het schip moet in dien staat naar 't ruime sop gejaagd,
« Door schol en ijsklomp heen', - en d' overtogt gewaagd
« Naar Englands kusten... God alleen weet of we er komen!
« Slechts één beding - dan wordt de zeereis ondernomen -
« Wij hebben vrouw en kroost, en zwoegen voor hun brood:
« Die zorg zij de uwe, voor wie onzer ook den dood
« In 't hart der baren vind' - en God vergelde uw zorgen »! (11.)
Hier hield hij stil, en stoof naar buiten, om voor morgen
Een achttal gasten op te sporen, die hun lijf
En leven voor elkaâr in 't kloeke zeebedrijf
Ten beste hadden, zonder loon - of lof begeren;
Wier onbedorven ziel, in armelijke kleêren,
Hun voor het voorhoofd schreef, dat God geen' adel schiep,
Maar elk, hoe laag hij staat, ten hoogsten adel riep.
Goddank! zij zijn bereid en geven, de een na d' ander,
Hun woord, om lief en leed te deelen met elkander.
Maar menig zag wel zwaar het hachlijk proefstuk in,
En schudde 't hoofd temet; toch ging met luchter zin
En schaterend gesnap, dat hoofd en hart verruimde,
De volle kroes omhoog, waar 't gerstenvocht in schuimde,
En dikwijls werd een teug ter eer aan FRANS gebragt,
Die, hunkrend naar zijn vrouw en kroost, hun goeden nacht

In 't rond had toegewenscht, hen handslag had gegeven,
En ijlings huiswaarts vloog, zoo lang reeds uitgebleven.
't Ontging zijn vrouw wel niet dat hij zoo peinzend zat, -
Zijn lievlingshoofdstuk las van Petrus, - langer bad
Dan anders - maar in 't eind vergeet zij wat ze schroomde:
Tot dat zij naast hem lag - tot dat hij naast haar droomde.

De knapen zijn gereed, en brengen zeemansgroet
Op de afgesproken plek, en tintelen van moed.
De schuit wordt opgetild en op de sleê gewrongen;
De heldenstoet is langs de boorden ingesprongen,
En 't trapplend vierspan rent, en schuimbekt op 't gebit, -
Hoogmoedig op de vracht die in het vaartuig zit -
En slaat op rasse maat de hoeven op de steenen,
En jaagt er vonken uit door 't wollig sneeuwkleed henen,
En draaft de hoogtens plat, en trapt ze voor zich uit,
Of hoopt ze zijwaarts op, en snijdt er sleê en schuit
Al krakend door, en smijt de vlokken langs heur wanden.
Wie stijf zit en verkleumd, slaat de armen en de handen
Bij beurten langs het lijf, en kruislings om de borst,
En houdt zoo rad en warm wat stram wordt door de vorst,
Die hun langs de ooren snijdt, en, door geen dek te keeren,
De witte vlokken stikt in 't ruigt der schipperskleêren.

FRANS houdt zijn achttal kloek, al bibbert hen de kaak;
Zijn borst slaat hoog, en gloeit voor de aangevangen taak;
Reeds heeft hij 't strand in 't oog, en Westkapelles toren
Dringt, door de sneeuwvracht heen', hem 't klokgeklep in de ooren;
En sneller schiet de sleê, bij 't glooijen van den dijk
Naar 't hellend zeestrand af. Daar komt van buurt en wijk
De menigt zaamgevloeid, met grijzen en met vrouwen,
Om 't vreemd gespan te zien, en 't kloek bedrijf te aanschouwen;
Een breede kring omzet het vierspan en de schuit;
De Vaders tillen 't kroost op de armen voor zich uit;
De rossen zweeten van de zwaarte die zij trokken;
De wakkre gasten, uitgestegen, slaan de vlokken
Van aangestoven sneeuw, die vastgevrozen zat,
Van muts en wambuis af, en roeren, vlug en rad,
De handen aan de schuit, en trekken haar met koorden,
Al kentlend van de sleê, - zij wieglen op haar boorden,
Tot ze op en afschiet van de schollen, door den spoed
Van 't vallend water neêrgezonken uit den vloed.
Reeds nadren zij een plek waar 't ijs is weggedreven,
En hangen aan het boord of ligten aan den steven,
En geven ruk op ruk, al tuimlend op den boôm,
Die met hen afliep van het zeestrand in den stroom.
Een luid vaarwel gaat op van al de bootsgezellen,
Die, zaamgevloeid aan strand, hun enkel onheil spellen,

Op d' ongehoorden togt, en, fluistrend hier en daar,
De schotsen overzien, en wijzen aan elkaâr.
Eene enkle vrouw dringt, hier en ginder, diep bewogen,
Zich door de menigt heen', en wischt temet haar oogen, -
Sluipt snikkend weg, en denkt aan weduw en aan wees,
En geeft het harte lucht van de opgekropte vrees.

Al verder wijkt de schuit waarop heel 't strand blijft turen,
En breekt de scherven weg, die langs den bodem schuren,
Tot ze op een' ijsdam stuit, die verdren voortgang keert.
Frans geeft zijn wenken en bevelen, - zwoegt, en weert
Zich dapper met zijn maats, wreekt, slaat met riem en haken
De lagen los en dras; de harde schollen kraken,
En tuimlen van elkaâr al ploffend in het nat,
Dat, schuimend opgejaagd, langs boeg en boorden spat,
Tot ijs zich zet, en al de manschap uit doet glijën:
Naauw is de berg geslecht, of nieuwe schotsen rijen
Zich hortend op elkaâr, en drijven, met den stroom,
Het slingrend vaartuig voor - en rugwaarts; bijl en boom
Wordt nu vergeefs gebeukt op 't hortend ijsgevaarte;
Frans tilt de spieren lam, door de aangewassen zwaarte
Van d' omgegroeiden klomp, die aan zijn ijshaak vroor.
Maar geeft den moed niet op, en gaat de knapen voor:
Hij zit op 't gladde boord met uitgestoken beenen,
En spat met slag op slag de stukken om zich henen

Van de afgebeukte schol, die tegen 't zijboord dreef;
Een andre schol duikt weg, maar wringt het vaartuig scheef,
Of windt den steven op met haar metalen tanden!..
Zij stuiven door elkaâr; de een slaat in tijds de handen
Aan boórd of banken vast; die hangt in de ankerreep;
Een derde slingert om zijn' makker, die hem greep.
FRANS werkt door wijs beleid, en onverminderd sloven,
Weêr 't vaartuig vlot, en komt den schipbreuk nog te boven;
Hij geeft de taak niet op maar houdt verjongden moed,
Al is het schip nog ver, al naakt hij voet voor voet.
Maar harder klompen drijven vast en om den steven,
En vatten d' oorlog op voor die zijn weggedreven,
En kentelen den rug voor stoot of aanval niet.
Nu valt eerst de arbeid zuur, die weinig hoop meer liet
In d' ongelijken strijd! Nu kropt er één der negen
Zijn vrees niet langer, die de borst hem toegeregen
En 't hart benepen hield; zijn beenen wagglen - stijf
Van kou die hem beving, viel 't afgetobde lijf
Langs 't spiegelgladde boord nu op de doften neder;
De haak ontzinkt zijn hand.. « Keert, keert in Gods naam weder!
« Wij worstlen om den dood! de kou bevriest mijn bloed -
« Ik kan niet langer meê - keert, mannen! keert met spoed!
« 'k Heb vrouw en kinders, die van 't roekloos stuk niet weten!
« Hun jammer slaat me op 't hart! » Op 't laf geschreeuw gebeten,

Nu 't meerderend gevaar verhoogden ijver vroeg,
Geeft FRANS bevel en wenk tot keeren; (12.) wrong den boeg
Van tusschen d' ijsdam uit, die hem hield ingesloten.
Zij schuren op en neêr met horten en met stooten;
Al zijn de planken glad, met sneeuw en ijs bekorst,
Toch wint men wakker veld, en legt met heel de borst
Op d' uitgestoken haak, met schrapgezette beenen,
En zoekt weêr d' ouden weg door nieuwe scherven henen.;
Men boomt nu links, dan regts; men zwoegde wat men kon,
En naakt weêr 't eigen strand van waar de togt begon. -
De bloodaart springt aan wal, en liet aan boord zijn zorgen;
En ieder ziet het in, na zulk een bangen morgen,
Van d' arbeid afgezwoegd, door d' uitslag onbekroond,
Dat schaarsch op aard' de dank het zweet van d' armen loont.

De dappre NAEREBOUT, door vrees noch angst benepen,
Houdt toch 't ontwerp in 't hoofd, met geestdrift aangegrepen;
Hij peinst op raad - bespiedt de vlakte - wijst zijn schaar,
Hoe 't drijvend ijs zich zet, en vastkruit op elkaâr;
Hoe ligt een tweede togt voorspoedig af kon loopen;
En ijlings rent hij voort - rukt slot en grendel open,
Van poort en kerkdeur, - wint de trappen, - stijgt omhoog,
Naar tin en torentop, om, met zijn turend oog,

Het ijsveld te overzien, om nogmaals koers te kiezen;
Hij schopt de bonken los die aan zijn hielen vriezen,
En klautert langs de spits; hij klemt er d' arm omheen',
En ziet nu om zich, langs de schotsen, naar beneên,
En blijft al staren - tilt zich hooger - wuift een teeken
Den Zeeuwen toe aan 't strand, die angstvol naar hem keken;
En daalt - bij schreden niet, voor 't gloeijend hart te traag,
Maar grijpt het trapkoord vast, en slingert zich omlaag,
En schreeuwt zijn makkers toe te ramen noch te dralen,
Maar weêr den bodem langs den droogen op te halen.
« Voort! » roept hij « mannen, voort! en geeft den moed niet prijs!
« Wij steken ginds weêr af - dáár is een sleuf in 't ijs! »

Nu slepen ze onverwijld, hoe afgesloofd ze ook waren,
De sleê weêr naar het strand, en de ijssloep uit de baren;
Wie handen roeren kon, hoe vreemd hij wezen mogt,
Helpt tillen aan den last, met kommer voor den togt;
De rossen voelen weêr de taaije zeelen knellen;
Zij rennen langs het strand, dat hen de muskels zwellen,
En nogmaals schiet de schuit, zijn kostbre vracht aan boord,
Van 't glooijend zeezand op het dansend water voort!

Nog liet de bange nood geen keer noch uitzigt hopen
Op *Zuiderburg*. De nacht was vreeslijk omgekropen;

De kooijen bleven leêg, - geen moeder dacht haar wicht
Er veilig; 't dek was zwart van menschen, wien 't gezigt
Vol vrees en wanhoop stond, bij 't raadloos handenvouwen;
De noodvlag bleef in top; de donder der kartouwen
Zweeg stil; de knaap zonk stram bij 't rookend zuntgat neêr;
Het schip dreef zonder roer, al slingrend heen en weêr,
En tusschen d' ijsberg vast, die, voor den boeg gezeten,
Reeds de ankers had geligt, de kabels stuk gesleten;
De ontstelde menigt zag, ontzenuwd door den schrik,
Nog meer dan door de kou, in ieder oogenblik
Den bangen worstelstrijd der veege schipbreuk naken:
Wat vreeslijk watergraf met opgesperde kaken!
't Ging onbesuisd dooreen bij iedre schol en klomp,
Die aanstoof tegen 't boord, en barstend langs den romp,
Er kerf en groef in sneed; of pek, en werk, en splinter,
Uit naaf en planken wrong. Verschriklijk had de winter
Zijn heermagt uitgerust en d' onafmeetbren vloed,
Tot onheil en verderf geschakeld aan zijn' stoet!

Een' blik zoo norsch als ooit had hij in 't rond geslagen;
Een wisse dood werd op zijn' adem rondgedragen;
Zij zien hem naken, onverbiddlijk, de arme schaar
Van menschen, oud en jong, die, schreijend hier en daar,
Verbroederd door de ellend', elkaâr in de armen zegen;
Wanhopig kwamen ze af die waren opgestegen

In ra en top, om uit te staren naar het strand -
Daar jaagt een gil de lijders op: in 't krakend want
Zat nog een enkle gast er door den schrik gekluisterd...
Hij zag de Zeeuwen - zag ze naken - gilt, en luistert,
En hoort hoe slag bij slag op 't krakend ijsveld drilt!..
't Vliegt alles op aan beide boorden, woest en wild
Stijgt ieder weêr in 't want, en slaat de stramme beenen,
Al hijgend naar een plek, om ra en spieren henen,
Om hulp - om redding - of, voor wie ze onmooglijk acht,
Om d' allerlaatsten groet, dien 't Vaderland hun bragt.

Al hortend door de sleuf, ter goeder uur gewonnen,
En altoos in 't gevaar beraden en bezonnen,
Kwam FRANS al digter met de matgebeukte boot,
Die telkens met den kop in guil en engte schoot;
Dan wreekte hij haar los, of hakte klomp en schollen
Tot bonken en tot gruis, dat spier en slapen zwollen,
En spoorde, 't heldenoog op *Zuiderburg* gerigt,
En hemelvreugd in 't hart, de manschap tot haar' pligt.
Zij wieglen digter - naken 't schip, en slaan en breken
De scherpe randen los, die langs den spiegel steken;
Zij klampen 't vast, en langs de toegeworpen reep,
Ontvangt het zeekasteel zijn' loods - zijn' redder scheep!

Zijn' redder? ijdle hoop van veege schepelingen!
Een enkle waaghals zou er honderden ontwringen
Aan 't alvernielend ijs, dat langs de vlakte kruit?
Zoo lacht de scheepsvoogd, trots van aard, den redder uit.
Maar menig, die 't beleid des wakkren zeeloods kende,
Greep moed, en dankte God in stilte, zweeg, of wendde
Zich tot zijn' makker, trok hem fluistrend met zich meê.
« Voort! » roept de zeeloods « rept de handen! voort! in zee!
« Geen langer tijd verkwist, voort! hutten in en kooijen,
« Wie hulp noch handen biedt! de zeilen uit de plooijen! »
Nog dondert zijn bevel - daar vliegt hij eensklaps op
Naar boeg en voorplecht... staart... hij ziet een' wimpeltop...
Hij peinst - hij staart nog eens, met heldengloed in de oogen:
't Was of een lichtstraal, voor zijn blikken opgevlogen, -
't Was of Gods vinger-zelf tot wondre proef hem riep,
En in zijn peinzend brein wat ongedacht was schiep!
« Voort! » roept hij nogmaals « wakkre gasten en matrozen!
« Naar Englands kusten! in dit uur nog zee gekozen!
« De seinvlag op en neêr, eer ons de nacht verrast!
« Ginds ligt een Loodsgaljoot; met kabels om den mast,
« Langs stuur-en bakboordzij, als hulproer, 't aangeslagen!
« In Godsnaam niet gedraald, eer we ons te laat beklagen!

Naauw was die taal gehoord of alles vloog dooreen;
In kap en luiken drong de menigt' naar beneên,
En zocht zijn plek weêr op, bekommerd en benepen;
De gasten wrongen fluks de stijfgevrozen repen
Van klamp en nagel los, en stegen, beurt om beurt,
Op marszeilra; het doek werd krakend losgescheurd,
De schoten aangehaald, geheschen uit de vouwen;
De kegels afgestroopt van brassen en van touwen;
De seinvlag bleef omhoog al wapprend op den top;
't Geseinde vaartuig kwam, Goddank! ter redding op,
Het roerloos schip nabij, door d' ijsdam heengebroken;
't Verdrag werd aangegaan, met zeemanstrouw versproken,
Tot nooitgehoorden proef, voor vreemden les en leer, (13.)
Voor Hollands scheepskroon weêr een nieuwe parel meer!
Fluks wordt de marlpriem en de handspaak aangedragen;
Men sleept de kabels los uit knoop en hoepelslagen,
En windt er bindsels om en brengt ze, van den mast,
De poorten uit, en hecht ze aan 't achtervaartuig vast.
Frans gloeit van vreugde, zwoegt aan takels en aan repen,
Viert beide kabels uit der zaamverbonden schepen;
De zeilen vallen vol; de toppestander waait;
Het Loodsgaljoot houdt koers en rigting, stuurt en draait
Nu d' eenen kabel strak, dan d' ander uit zijn bogten;
Zoo neemt de togt begin - de wonderste aller togten!

Een frissche stoker kleeft in fok en kluiver, jaagt
Den kostbren bodem voort, die zoo veel levens draagt!
De kiel bruist door het zout dat schuim en schotsen stuiven;
De stranden wijken, lings en regts; de gasten wuiven,
Tot dat de laatste spits in bleeke kimmen flaauwt,
En de avondnevel strand en kusten overschaâuwt.

Al slingrend klieven zij het zout der Noorderbaren,
In tijds den drang van 't ijs, en Vlissings reê, ontvaren.
De dag gaat langzaam schuil; de nacht zinkt op den plas;
Zij maken stevig gang op loglijn en kompas.
Het scherpe zeemansoog blijft koen en ongeloken;
FRANS let op weêr en lucht, langs 'tschomlend boord gedoken,
Rigt, mindert zeil en reeft, of zet weêr meerder bij,
Naar koers van wind en stroom, en weet, aan loef of lij,
Bij iedre kiel die naakt of opdaagt voor den steven,
Door vuist en roeperkeel zijn scheepsbevel te geven,
Aan 't Loodsgaljoot, dat, meêgesleept door 't schuimend zout,
Het voorschip stuurt. De nacht is lang en vreeslijk koud;
De wind, die snerpend blaast, doet rillend klappertanden.
Beneden wordt het stil; met digtgevouwen handen,
Om d' ongedachten keer van 't schriklijk levenslot,
Steeg uit de volle ziel de warmste dank tot God,

En beurtlings viel men op het hobblend rustbed neder.
Een enkle groep hield wacht op 't wisselvallig weder,
En sprak van 't wonderstuk, nog nooit bedacht voorheen'.
Eén hunner kende FRANS en voerde 't woord alleen, -
Geraakte in geestdrift, drong zich digter tusschenbeiden
En zei hoe braaf hij was, hoe dapper en bescheiden.

De maan zinkt in den vloed; de zon verrijst in steê,
En werpt het vloeijend goud in stroomen langs de zee.
Zoo groet hun de eerste dag, - voorspelt hun enkel zegen.
De slaap verliet het oog; uit kooi en hut gestegen,
Zag elk de majesteit van 't onbewolkt verschiet -
Helaas! de tweede dag kwam met dien zegen niet.
Nog ging het rustig voort toen de avond was gekomen;
De wind liep rond in 't West, en deed verandring schromen;
Een zwarte streep groeit aan, verbreedt zich, zet zich uit
Tot banken, links en regts; een feller windgeluid
Blaast reeds de golven op uit d' afgrond, smakt de schepen
Van berg op bergtop af. Van angst in 't hart gegrepen,
Vliegt alles uit den slaap of smakt uit kooi en bed,
Slechts voor verzwaarde ellend' van Vlissings reê gered!
FRANS let op tuig en zeil in dubblen rif geslagen,
Maar ziet den nood vooruit, en ducht verzwaarde vlagen.
Helaas! de morgen komt en brengt orkanen meê!
't Is al in opstand, ach! verschriklijk kookt de zee

En smijt de kielen in haar storting heen en weder;
De masten kraken; kruis-en marszeil ploffen neder;
De bindsels schuren dun om iedren reep gewoeld,
Die langs den spiegel loopt, die telkens onderspoelt;
Een nieuwe stortvlaag smijt de kielen van elkander,
De kabels springen stuk, en ploffen de een na d' ander
In 't kokend zeeschuim neêr; de kielen slingren voort;
Maar 't Loodsgaljoot stormt weg - stormt mijlen van hun boord!

Nu klimt de nood, bij de overmagt der zeegevaren!
De kostbre kiel zwalkt roer-en redloos op de baren,
Teruggesmeten van het digtgenaderd strand.
Reeds in de verte was een flaauwe stip van 't land
Gedaagd; men had elkaâr op dek en plecht verdrongen,
Eer de avond viel de vreugd geschaterd uit de longen -
Helaas! 't was alles droom, die slechts 't herdenken liet
Van de opgevatte hoop; de ramp begeeft hun niet,
Maar pakt zich dreigend zaam, om vreeslijk los te breken
Op de arme zwervers, die, in wanhoop schier bezweken,
Te lang voor banger schrik en erger nood gespaard,
Nu bidden om den dood, schoon 't sterven zij verzwaard!
De wakkre FRANS houdt moed! wat ook word' afgeslagen
Door 't dwarlen van de hoos en 't gieren van de vlagen;

Al hangend aan den reep, om lijf en borst gedraaid,
Hecht hij weêr vast wat uit de lijken scheurt en waait!
't Vliegt alles op zijn' wenk om schoten in te korten
Langs 't springend wand, dat met den mast dreigt neêr te storten;
Verschriklijk werkt het schip, en iedre slag en stoot
Drilt kram en nagel los, die plank en naven sloot,
En spuit er 't zeenat in – dan wringt men werk en lompen
Langs de ingebroken scheur, en haalt, met rustloos pompen,
Het borlend water op, dat langs de weegring wast,
En stroomend over 't dek weêr telkens binnenplascht!
Zoo slingren ze in den storm op de ongenâ der golven,
En zonder hulp of roer, – en telkens overdolven
In kolk of branding, die langs bank en klippen staat!
Dan weet de kloeke held, eer 't schip te morsel slaat,
Te wenden overstaag met ankertouw en zeilen,
Met dieplood, links en regts, en bank en grond te peilen!
Zoo voerde 't zwellend doek dat ruk- en stortvlaag tergt,
De kiel van Frankrijks kust naar Englands krijtgebergt;
En, telkens weêr terug en de open zee gekozen,
Houdt FRANS het vol, tot dat de stormen en de hozen
Vermindren, zwijgen, en de baren, weêr in rust,
Zich kabblen langs het boord. Nu ziet men wel de kust,
Herkent reeds Plymouthsound en Ramshoofd met zijn baken,
Maar durft den westhoek van de baai niet digter naken

Om klip en bergpunt, die omhoog steekt uit de zee!
Nu gaat het overstaag - dan aan, dan van de reê;
FRANS weet het roerloos schip in 't ruime sop te houën;
Het scheepsvolk staat verbaasd hoe hij, met ankertouwen,
Aan 't logge zeekasteel toch koers en rigting geeft,
Den rukwind opvangt tot hij in de lappen kleeft;
En, altoos vol van moed om eenmaal land te winnen,
Met vreeze Gods in 't hart en Petrus voor de zinnen,
Sloeg hij 't geloofsoog vaak ten Hemel, bad, en vroeg
Om uitkomst voor een kiel, die zoo veel levens droeg!
Wat wondre redding... lof en dank, o God! te boven!..
Daar komt weêr 't Loodsgaljoot al zeilend aangestoven!
Wat ongedachte keer! men gilt de blijdschap uit!
Haalt vlag en wimpels op, en steekt de lont in 't kruit.
't Komt nader - klampt zich vast, aan de uitgeworpen repen;
Een luid hoezee gaat op van 't boord der beide schepen,
En nieuwe kabels gaan weêr langs den spiegel vast.
Het achterschip strijkt doek en zeilen; langs den mast
Van 't voorschip rijzen weêr de marszeils in de lijken.
Nu stuurt men voort, weet klip en krijtgebergt te ontwijken,
Genaakt de reê, genaakt de haven, houdt al bij,
Langs schip en jollen om, en de ankerboeijen vrij.
Het welkom wordt gedreund, gewuifd uit ra en masten;
Heel Plymouth komt ter been, en al de varensgasten

Van Oost en West vergaârd, staan uit te zien aan 't strand.

Een Britsche Vlootvoogd dringt, langs wal en havenkant,
Zich door de menigt' heen', en laat de riemen vatten,
Om 't schip te naken, en den vond naar eisch te schatten,
Die Hollands zegekrans weêr schooner tilt omhoog!
Hij komt aan boord; een roerend schouwspel treft zijn oog:
De togtgenooten, die nóg korts bezweken lagen,
Zijn hut en kooi ontsneld, of op het dek gedragen,
Wien alle kracht ontzonk; en ieder dringt op 't zeerst
Den braven loods op 't lijf, om 't hartlijkst - om het eerst
Zijn knie te omvatten, of zijn handen vast te prangen;
En overstelpt van vreugd, met tranen op de wangen,
Vermelden zij den togt van d' eersten dag af aan
Met al 't gevaar van 't ijs en 't worstlen met d' orkaan.

De Vlootvoogd staat verbaasd: aan boord van beide schepen,
Slaat hij de werking gâ der vastgesnoerde repen,
En brengt den Zeeuw zijn' lof - en wil dat lof en loon
De dapperheid vergeld' van Vlissings kloeken zoon! (14.)
De maar van 't roemrijk stuk ging rond door Hollands staten -
De held kwam weêr bij vrouw en kroost, te lang verlaten,
En brak weêr 't sober brood met zielrust aan hun zij' -
De erkentnis bood wel lof maar gaf geen loon er bij! (15.)

De gloênde voorspoedszon had reeds te lang geblonken;
Het duizlig brein, bedwelmd, van voorge weelde dronken,
Streefde in zijn' hoogmoed, en in razend onverstand,
Het vrijheids droombeeld na, in 't zinkend vaderland,
En in - en uitwaarts was de twistvlam doorgebroken;
Dat zag de sluwe Brit, en kwam ons erf bestoken,
En bragt geen schatting meer van eerbied en ontzag,
Zoo lang in vreê betaald aan Hollands handelvlag.
Dat zag hij, peinsde op list, en loerde van zijn schepen,
Ons iedren zeetogt af, om ze in zijn nest te slepen

De kostbre vrachten, uit de minderende bron
Der welvaart nog gespaard, die niet meer vloeijen kon.

Toch vangt een togt weêr aan bij dubble zeegevaren,
En *Voorland* steekt van wal, en zoekt weêr de Oosterbaren; (16.)
Een elftal kielen zeilt nu mede, klein en groot;
Een oorlogsbodem dekt, op hoog bevel, de vloot.
Dáár houdt men wacht in schijn, en regelt koers en streken,
Maar laat de lonten koud, die in de stokken steken,
En handt geen kogels aan voor d' aanval op den Brit.
Dat weet de looze gast die in den voortop zit,
En ziet wel mijlen ver, maar brengt geen seinen over, -
Geen' wimpel en geen vlag van kaper of van roover.
De vloot zet statig koers bij dag en avondstond;
Een labberkoeltje blies de zeilen bol en rond;
Reeds was ten derdemaal de zon omhoog gestegen;
Nu had men in de kim een streep in 't oog gekregen
Van Englands kust. Dáár gluurde uit open torengat,
Het waakzaam argusoog, dat ruimte en afstand mat,
En had door 't kijkerglas de kleuren en de strepen
Der vlaggen bijgehaald; en de opkomst van de schepen
Werd aan den Brit geseind, die, met zijn vloot, de reê
Bewaakte, en af en aan, ten kruistogt zwierf op zee.
De manschap stoof in 't want, stak handen uit de mouwen
En haalde de ankers op, - de zeilen uit de vouwen;

En alles was weldra tot d' aanval uitgerust;
De wind verheft zich, jaagt de schepen van de kust;
Zij vliegen voort, met wissen gang, met breede streken,
Om ongeregten roof aan Englands kroon te steken.

Helaas! de wind stak op, ter kwader uur voorwaar!
En rolde bergen voort, en bergen op elkaâr.
Een dubble vijand stormt nu los op Hollands schepen;
Zij slingren op en af waar hen de golven zweepen;
Het oorlogsvaartuig, dat vooruitprangt door het zout,
Bespiedt geheel den koers, dien Englands vlootvoogd houdt –
Maar sein noch wimpel brengt aan de andre kielen over,
Dat de opkomst is ontdekt van d' onverwachten roover;
Zij loeven op, met tragen vaart, en voet voor voet,
Al worstlend met den stroom, den vijand te gemoet,
En volgen één voor één, en beurtlings overdolven,
En – digter naar den Brit bij iedren slag der golven!
Daar daagt zij eensklaps op, de zoo gehate vloot!
En alles vliegt te raad in d' onvoorspelden nood.
De een smijt het door den wind, trots 't steigren van de baren;
En de ander wil terug, en zoo de vloot ontvaren;
Helaas! zij missen koers: de vale schemer viel;
Een vreesselijke bank verborg zich – kiel voor kiel

Smakt dondrend op haar' rug, die kolken heeft en kuilen,
En borlend welt het zand uit de ingesneden guilen,
Langs boeg en berghout op, en welt de schepen vast.
Een jammerkreet stijgt hier en ginds; vergeefs den mast
En 't want gekapt, vergeefs de lading weggesmeten;
Reeds spoelt het schuimend zout door de ingebroken reten;
Een schrikkelijke nacht bedekte 't handgewring
Van 't stervend scheepsvolk, dat aan boord en rondhout hing;
En wien 't gelukken mogt de bank weêr af te varen,
Die viel den Brit ten buit, die rondsnoof op de baren, -
Met spijt verzinken zag, wat op de zandbank bleef,
En plondrend aanviel wat hem weerloos tegendreef!
Zoo liep de togt ten eind, die Holland moest verrijken:
De morgenstraal bescheen de wrakken en de lijken!

Slechts *Voorland* stoof de bank en Englands vloot voorbij,
Want dáár was FRANS aan boord! en niemand wist, dan hij,
Dat zij op 't Vrouwenzand den dood in de armen vlogen.
Geen enkel wolkje had nog 't blaauwe zwerk betogen;
Nog volgde 't schip den rij, die rustig voorwaarts plast,
Gelijk een zwanendrift, die dons en pluimdos wascht,
En volgend achtereen het nat gaat oversteken.
Nu speurt de loods van ver het nadrend noodweêrteeken,

In nevelstrepen, die verdikken meer en meer.
Het volk verstaat zijn' wenk. Nu gaat het op en neêr,
Langs spieren, ra, en top, en vliegt, aan alle zijen,
Naar boven en omlaag om zeilen op te gijen.
Eén heeft er post gevat in 't krakend bovenwant,
En meet er d' afstand na van 't overzeesche strand,
Dat opdaagt voor zijn oog, en ziet nu d' een dan d' ander
Der Britsche kielen, digt zich volgend op elkander;
't Gevaar verdubbelt zich en grimt het vaartuig aan;
Het oorlogschip seint altoos zuidwaarts - zuidwaarts gaan
De schepen één voor één als trouwe bondgenooten;
Verschriklijk kookt de zee en geesselt beide vloten,
Maar zuidwaarts blijft het sein - al zuidwaarts elke boeg:
Dat stond den held niet aan wien 't hart van kommer sloeg,
Die hoogte wist van vloed en banken. Onverschoten,
Deelt hij zijn vrees nu meê, en houdt zijn scheepsgenooten
De diepte van het schip, naar vracht en lading, voor.
Vergeefs! de scheepsvoogd kiest nog 't aangewezen spoor,
Zeilt die hem voorzeilt na, en altoos gaat de steven
Al zuidwaarts door den plas. « Nu geldt het aller leven! »
Zegt FRANS, en vliegt langs 't dek, en dondert, woest en wilt,
Het vonnis van den dood dat ieder beeft en trilt:
« In Godsnaam! » roept hij - rukt de scheepsmuts van zijn haren -
« Wij moeten westlijk op, of sterven in de baren!

« Laat seinen wat men wil - laat volgen wien het lust -
« In Godsnaam! westlijk op, meer westlijk van de kust! »
De scheepsraad wikt zijn taal; de zeenaald wordt bekeken;
De groote kaart ontrold, die banken wijst en streken;
Men rekent d' afstand na nog tusschen 't Vrouwenzand;
De diepte van het schip, - de hoogte van den stand
Der golven - eensklaps vliegt - het hart van schrik benepen,
Om d' afgedwaalden koers der voorgezeilde schepen,
De scheepsraad op, en naar het bovendek gesneld,
Met schaamte voor elkaâr, met eerbied voor den held,
Wordt tot de westerstreek in allerijl besloten,
Het roer aan lij gebragt, en aangehaald de schoten;
En grammer smijt de zee haar woênde watermagt,
Nu haar de prooi ontsnapt, die ze in te zwelgen dacht!
Maar trotscher bruist de kiel, nu zij, 't geleide ontvaren,
Een eigen spoor zich kiest door de opgevlogen baren;
En 't jublend scheepsvolk, op het kloek besluit nog grootsch,
Maar grootscher op 't bezit van Zeelands wakkren loods,
Gluurt nog de schepen na, die zuidwaarts henen voeren,
En 't kruisen van den Brit, die op de vloot blijft loeren,
Tot dat de schemer hen uit want en voortop drijft.
Daar breekt een dof gerucht, dat romlend hangen blijft,
Door bui en windvlaag heen' hen sidderend in de ooren....
Helaas! het is de nood der schepen, dien zij hooren

In 't daverend geschut, - en zien, in 't flikkrend vuur
Der blaauwe zwavelvlam in 't scheemrig avonduur!

Nu is het lot beslist van zoo veel schepelingen, (17.)
Die ook, voor Hollands eer, ten verren zeetogt gingen!
Zij derven 't leven reeds, of staan aan 's vijands magt
Voor 't minst de vrijheid af in bangen kerkernacht,
Welligt beroofd, vernêerd, mishandeld en verstoten;
Hoe mengt zich in hun vreugd de ramp dier togtgenooten!
Nu vloeit de rouwtraan neêr; dan wordt weêr FRANS geloofd,
Die al dat onheil wist te keeren van hun hoofd;
Maar FRANS ontwijkt den lof en 't gloeijend dankbetuigen,
En gaat om, ongezien, voor God de knie te buigen.

De wind steekt oostlijk op, en jaagt het vliegend schip
De noorderbaren uit, tot dat de laatste stip
Van Englands kust verdwijnt, en 't nu, met wisser streken,
De Spaansche golven klieft. Nu is de hoop geweken
Voor d' armen FRANS dat hij zijn dierbaar vaderland
Weldra zal wederzien; 't onveilig Britsche strand
Had de ankring niet gedoogd; en verder moet hij zwerven
Van vaderland, van vrouw en kinders, die hem derven.
Hoe oogst hij lof en dank voor zijn beleid en moed,
Die tweemaal had gered wat, zonder hem, den vloed

I.. p..oi gegeven waar'! Wat uitslag kroont zijn pogen!
Op de uitreis had hij 't schip, dat vastzat op den droogen,
In 't schulpegat voor Texels reê, weêr vlot gebragt;
Toen dacht men reeds het schip verloren met de vracht;
De wakkre FRANS wist, daar geen schrik hem kon verrassen,
Aan stuur-en bakboordzij' de marszeils vol te brassen,
De manschap, met kanon en rolpaard, digt op een,
En met gelijken vaart, naar boeg en voorplecht heen'
Te jagen; eensklaps stoot en schokt het loom gevaarte,
De bank al hellend af door de aangebragte zwaarte,
En zonder lofbegeer stond FRANS weêr post en roer,
Den vreemden stuurloods af, die 't op de droogten voer!
Maar Arends geeft hem dank eer hij dien kost ontvaren,
En haalt als vriend hem weêr, om meê de Noorderbaren
Te klieven, (18.) - oog in 't zeil te houden, - nacht en dag
Te waken op den vloed: als of hij 't toen voorzag,
Dat hij nog schooner loof moest winden om zijn slapen!
  Ten tweedemaal schalt nu van medgezel en knapen,
De vreugdkreet, FRANS ter eer, langs 't vlak der baren rond;
Maar hij - hij wischt den traan, die in zijne oogen stond,
Zijn dier gezin gewijd, dat God werd aanbevolen,
Nu 't onvermijdlijk was om ver weêr weg te dolen.
Maar pligt en taak te doen, dat was zijn vreugd en lust,
Al lag 't hem zwaar op 't hart dat hij de dierbre kust

In lang niet weêr zou zien. En, waakzaam als te voren,
Schoon 't hart bekommerd sloeg, zag hij, bij 't ochtendgloren,
Reeds d' Europeschen grond geweken tot een strook,
En 't allerlaatste graauw, dat zich in 't water dook.

Nu lekt de wind het doek, en schijnt de Spaansche baren
Te vrijen, weken lang; en rustig, onder 't varen,
Werd menig uur op 't dek verschaterd en versnapt;
En menig snaaksche streek in zeemanstaal verklapt:
Dan werd vaak FRANS genood om in den kring te komen,
Hem de eerste plaats geruimd, die reeds was ingenomen,
En 't woord hem afgestaan, die altoos leerzaam sprak.
Dan ging het vragen aan, en de een na d' ander stak
Het hoofd al digter bij, nieuwsgierig neêrgezeten,
Om van hunn' dappren maat nu op een haar te weten,
Hoe 't met Woestduin en heel de schipbreuk toch verging?
Hoe dat het buldrend weêr wel in zijn lappen hing?
Hoe hij het dorst bestaan de branding in te varen?
Hoe veel hij had gered? en wie de menschen waren?
Dan deed de brave FRANS, met zedigheid zoo 't past,
Een trouw verhaal, van gloed en leven rijk, aan gast
En maat, die, ongemerkt, zich digter om hem schoven;
Een enkle zag temet rondom zich, en naar boven,
Als of hij 't wrak nog zocht, de stormvlaag, en de schuit;
Dien gaat van lieverleê het brandend endjen uit;

[illegible] handers toe, en strijkt, met bogt en slinger.
[illegible] op eigen trant, al klappend langs den vinger;
[illegible] teekent na hoe hoog de branding steeg;
[illegible] den luistren nog, ook toen de held reeds zweeg.
Zoo wordt, in schaduw van de zeilen nêergezeten,
Bij 't vordren van den togt, een nuttig uur gesleten
Op 't eenzaam waterveld, tot eindelijk voor den boeg
Afrikes zuidhoek op komt dagen. - FRANS slechts sloeg
Den blik er treurig heen': wie zal hem welkom heeten,
Bij vreemden wijd en zijd, die van zijn lot niet weten?
Geen enkle handdruk zal hem streelen, - maag noch vrind
Hem wachten zoo als steeds aan Hollands kusten, kind
En moeder deed, - van ver hem de armen tegenstaken!
Dat greep zijn ziel nu aan als zij de Kaapstad naken.
Reeds valt het anker; bram-en marszeil zakt in een;
Nieuwsgierig ziet men langs de steile bergen heen',
Die, hier en daar verspreid, hun kruinen opwaarts steken,
En golf en branding op hun breeden hoefslag breken;
Dáár 't wit gerooste vlak van 't dor, onvruchtbaar strand,
Waar meeuw en pintadoos zich koesteren in 't zand;
Ginds 't vreemd gevleugeld koor met de inkarnaten veêren, -
Fasant en kwakkel, die langs top en heuvel scheren.
Heel de omtrek wordt bespied, - op alles naauw gelet.
Wie meermaals hier den voet heeft aan den wal gezet,

Staat aan het hoofd der groep, den vinger uitgestoken,
En wijst den zilverboom, die, langs de dorre strooken
Van zand en bergkloof, staat te prijken, breed van blad;
Een ander tuurt op spits en toren in de stad,
Op vesting hier en daar, op fort en ravelijnen;
Hij wijst de bergen langs, die onbeklimbaar schijnen,
En leeuwenkop en staart vertoonen in hun vorm;
Een derde schetst de wolk, die, voorbô van den storm,
Soms op de tafelspits van ver wordt waargenomen,
Met witte vlokken, die, al weemlend nader komen,
En smelten tot elkaâr in zamenpakkend vocht;
Of als een tafelkleed zich uitzet, rond van bogt,
Dan heel den bergtop dekt, tot uit de graauwe randen
De windvlaag neêrschiet langs der klippen steile wanden,
Tot eindlijk heel de orkaan uit een barst, - zand en zee
Doet dwarlen door elkaâr, en stuiven langs de reê.
Zoo wordt het rondgeduid, en elken maat gewezen,
Al 't vreemde, dat natuur hier in haar boek laat lezen
Intusschen woelt in 't zand het hechtend anker vast;
Men gijt de zeilen op, al klautrend langs den mast;
De koorden glippen door de kluizen der katrollen,
En strijken in de zee de omhooggehaalde jollen;
Nu klimmen zij van boord, verdeelen man en vracht;
Een enkle blijft terug en heeft op 't schip de wacht;

FRANS zit, te midden van de roeijers, rond te staren;
De stuurfluit seint; de riemen zinken in de baren,
En klieven beurt om beurt en als met eenen slag,
De groenen golven door; - en 't wappren van de vlag
Lokt wal en strandhoofd vol van zwarten en van blanken;
De sloepen naken wal. Langs de uitgestoken planken,
Die dansen op en neêr voor d' opgezetten voet,
Stapt man voor man nu uit, en welkomstgroet bij groet
Wordt hartlijk rondgebragt door de Europesche zonen
Die de Afrikaansche kust bereizen of bewonen;
En stadwaarts trekt men voort. - Maar peilsnel vliegt de faam
Den Zeeuwschen held vooruit: zij schreef met roem zijn' naam,
Den naam van NAEREBOUT naast dien van WOLTEMADE!
En Stad-en Landvoogd slaat den loods met eerbied gade,
Want menig heldenstuk wordt overal verbreid:
Hier heeft een hooger hand zijn' voetstap heen' geleid!
Men dringt zijn huisdak in, en geeft hem vriendschapsblijken;
De handdruk gaat al rond van armen en van rijken;
De stoet groeit aan; een luide vreugdkreet stijgt omhoog!...
Daar stuift een vader in - doorvliegt, met brandend oog,
De digte rijen, - dringt zich nader, - kan naauw spreken,
Slechts staamlen... « God hij is 't! hij leeft! » De tranen breken
Zijn woorden af - « Hij is 't! » herhaalt hij keer op keer....
En spraakloos zinkt hij aan de borst zijns redders neêr,

Die van *Woestduin* hem uit de golven heeft gedragen! ...
De menigt' staart hen aan, staat spraakloos en verslagen,
Of komt al digter - ziet het schouwspel - schreit van vreugd -
En 't vreemde dak brengt hulde aan Europesche deugd! (19.)

De weken vloden heen', in enkel vreugd gesleten,
Die menig' zuren dag in 't vaderland vergeten -
En uit zijn levensboek deed wisschen; menig blad
Verzeeglen voor altijd, met tranen overspat.
De feestdisch is geruimd; de beker heeft gevloten
Van Kaapsche druiven, aan den avonddisch der grooten,
Ter eer van FRANS die met hen aanzat, blij van geest,
En in zijn kleed van pij de ziel was van elk feest.
Nu naakt de blijde stond, waarin hij weêr zal keeren
Naar vrouw en kinders, die hem al te lang ontberen.
Reeds noodt de *Mentor*, die van Java 's kusten kwam,
Hem aan haar boord, om dat zij graag het kostlijkst nam
Wat in de gloriekroon van 't vaderland mogt prijken.
Nu brengt de menigt', uit de leêggestroomde wijken,
Hem 't hartelijk vaarwel, zoo ongeveinsd als ooit,
Tot aan het boord, waar zich het klapprend doek ontplooit.
Daar bruist de *Mentor* heen' - nog zwieren, langs de stranden,
Hem de afscheidsgroeten na met de uitgezwaaide handen,

Tot dat de dankbre kust zijn starend oog ontvlugt.

Een vreeslijk voorgevoel, waaruit hij onheil ducht,
Eer weêr de duinen en de vaderlandsche dreven,
Van uit den Noorderplas verrijzen voor den steven,
Verdrijft den slaap nog eer hij de oogen overglijdt.
Te traag voor 't hunkrend hart snelt de altoos rappe tijd, -
Te traag het vliegend schip, al doet het gang en streken,
Die bergen wentlen doen, of op den voorboeg breken;
Verstoort is elk gepeins door de opgevatte vrees,
Die, eer hij 't huis zich dacht, als dreigend voorspook rees,
En 't weêrzien van 't gezin in nevel hield betogen.
Hij had met schrander brein reeds al 't gevaar gewogen,
En dikwijls 't hoofd geschud: hem was de trouw verdacht
Van d' eigen scheepsvoogd die weêr in baai *Fals* hen wacht:
Hier was hij heen' gezeild, die zoo veel kostbre kielen,
Liet plondren door den Brit, toen ze op de bank vervielen, -
Hier, om naar d' eigen last, te dekken elke vracht
Van waar en manschap, - wie van Oost en West verwacht,
Weêr Holland opzocht om er 't loon der vlijt te deelen.
FRANS kropt zijn zorg, maar zwijgt: des naasten eer te ontstelen,
Door 't werpen van den blaam in 't onbewezen feit,
Is schandlijk in zijn oog. Zij naadren - lang verbeid
Door 't klimmend ongeduld van schepen, die al weken
Hen wachten. De oorlogskiel seint reeds het afreisteeken,

Windt de ankers op, ontrolt het zeil, en prangt vooruit
Tot Sint Helena's kust. Dáár ligt, verhit op buit,
Zoo als de loods 't voorzag, de magt der Britsche schepen!
Al vlammend op den roof ontglippen zij de reepen,
Omsinglen kiel bij kiel van de opgewachte vloot,
En jagen, wat zich weert, het alvernielend lood
Al fluitend door het tuig, dat al de zeilen zengen!
De vlaggen tuimlen neêr van de afgeschoten stengen;
Het scheepsvolk wordt geboeid aan 't overmeesterd boord -
En langzaam bruist de sleep naar Englands roofnest voort!

Daar lag hij maanden lang, het scheepshol ingesmeten,
Mishandeld, uitgeschud, geklonken aan de keten,
Hij, die het heldenhart voor andren gloeijen deê,
En zoo veel levens, zoo veel welvaart, aan de zee
Ontscheurde; hij die niets dan vreugde, enkel zegen
Verspreidde - ziet ten top zijn eigen ramp gestegen!
Daar lag hij, worstlend met de ellende, maar op God
Vertrouwend, die omhoog de schaal hield van zijn lot.
Mistroostig in de ramp en de onverduurbre plagen,
Stoof menig makker op in vreeslijk zelfbeklagen;
Of vloekte heel de hel, van wee en jammer zwart,
Heel d' afgrond iedren Brit op 't onmeêwarig hart!

Dan temperde hij 't vuur waarvan hen de oogen glommen;
En sprak van hooger doel waartoe de rampen klommen;
Of haalde 't kerkboek uit, en las de redding voor
Van Petrus; heel de schaar zat dan met luistrend oor,
En hing hem aan den mond met hooger zielsvertrouwen;
Of zag vol schaamte neêr, de handen zaamgevouwen;
Tot dat de wonde in 't overmatig lijdensuur
Gezalfd was, en de roê gekust van 't Godsbestuur.
FRANS was gelouterd door gebrek en leedbeproeving;
Zijn godsvrucht werd gesterkt in elke zielsbedroeving;
Geen wonder dat zijn deugd, die ziel en leven schonk
Aan ieder heldenfeit, den Brit in de oogen blonk,
Toen zij, den Teems genaakt, van uit hun kerker togen.

Een Vlootvoogd boven al sloeg nu, naijvrig, de oogen
Op Vlissings dappren loods, (20.) wiens dienst hij gaarne kocht,
Om op den Noorderplas in d'aan te vangen togt,
Weêr Hollands kielen aan te klampen, buit te maken:
« Knaap! » sprak hij « kies mijn' dienst! ik wil uw boeijen slaken:
« Thans is me uw kennis nut van bank en stroomgetij'.
« 'k Weet van uw' kloeken aard; sta me op den kruistogt bij;
« Uw lot hangt aan uw keus - een armlijk slavenleven -
« Of handen vol van goud ten loon vooruit gegeven! »

« Heer! » sprak de loods - en dorst hem strak in de oogen zien -
« Mijn pligt, zoo ik u dien, is dat ik trouw u dien!

« Die trouw aan u deed mij mijn vaderland vergeten -
« Behou uw handvol goud - ik hou mijn goed geweten! »
De Vlootvoogd stond vol schaamt' nu in zich-zelf gekeerd,
Dat hij zoo groot een ziel door 't aanbod had verneêrd;
Het rond en eerlijk woord had hem in 't hart gegrepen.
Hij zag een schooner kroon dan van saffier geslepen -
De gloriekroon der deugd, die 't waardig hoofd omspant.

De held ging treurig heen', en doolde langs het strand,
En dacht met weemoed weêr aan vaderland en magen,
Aan vrouw en kinders, die hem dringen wedervragen.
Zij leven nog; zoo 't heet te leven, met den nood
Te worstlen: 't eerlijk brood is dikwijls tranenbrood!
Helaas! de brave vrouw had nu alleen de zorgen
Voor 't talrijk kroost getorscht; van d' avond tot den morgen
In de eenzaamheid gepeinsd, in weduwlijken rouw,
Hoe zij den nieuwen dag tot d' avond rekken zou.
Vaak zweefde ze in den geest, met vuurge liefdeomarming,
Hem op den zeetogt na, al smekende om bescherming;
En dikwijls had een droom haar heel de ziel verkwikt:
Dan had zij hem gezien, en hij haar toegeknikt;
Dan was het treurtooneel in blijdschap omgeschapen:
Zoo lenigt God de ramp der braven, als zij slapen!

Dan rees zij, vol van moed, met nieuwe hoop in 't hart,
Dat toch de bittre traan der droeve scheidingssmart,
In vreugd des wederziens wel eindlijk zou verkeeren;
Dat uur, die stond, omvat haar eenigst zielsbegeeren;
Hij licht reeds 't donker op van 't heden; ach! een jaar
Was zonder FRANS doorleefd - wat viel dat leven zwaar!
Wat kwam zij vol verdriet den langen dag te boven!
Alleen des avonds, als de kindren bij haar schoven,
De een hangend aan haar' schoot naar 't lichtgetintel keek;
Een ander haar de wang met mollig handje streek;
Dan, op een' rijkdom prat daar kroonen niet bij wegen,
Dan sloeg haar 't hart van vreugd: dat is de huwlijkszegen,
Die stulpen optrekt tot paleizen! vol van troost,
Zat dan de brave vrouw vertellend bij haar kroost;
Dan wilde de oudste knaap naar vaders togten vragen,
En moeder liefst van hem, en van zijn togten wagen;
Dan zat een jongre bij 't verhaal met open mond,
En schoof zijn kaartenvloot geheel de tafel rond,
Verdeelde zee en land, wees droogten aan en banken,
Liet schip bij schip vergaan, en omslaan op de planken,
En stuurde vaders boot dan op de schipbreuk af!...
Dan sloeg haar boezem snel; geen ander speelgoed gaf
Die vreugd aan 't moederhart, dat voor den zeeheld gloeide;
Dien glimlach op de wang waarlangs de traandrop vloeide.

Weêr zaten zij bijeen, en lokten 't schemerlicht,
Dat wemelde door 't glas, in 't blozend aangezigt.
Mistroostig zat de vrouw haar levensnood te dragen,
Greep - sloot de wichten vast, die om haar kniën lagen,
En blikte omhoog, en bad tot God om kracht naar kruis!..
Daar dringt een groep opeen, al weemlend buiten 't huis, -
Verzaamt zich langs de buurt, en pakt zich op elkander...
De vrouw springt op van schrik... de kindren, de een na d' ander,
De moeder achter na, die naar de huisdeur vloog.
Zou 't mooglijk zijn, o God! dat haar de hoop bedroog!..
Zij durft niet gissen - kan niet voorwaarts - wil naar buiten,
Geen venster wil er los - zij kan geen deur ontsluiten -
De kling is in haar hand vernageld door den schrik!..
Zij luistert.. God! zijn stem!.. o zalig oogenblik!...
De deur vliegt los - de blijde welkomstgroet haar tegen -
En de aangebeden man is in haar' arm gezegen!

Vloeit, hartetoonen, vloeit! wek d' eerbied op, mijn lied!
Verhef den stillen kring en 't needrig dak van riet,
Waar menschengrootheid huist aan d' avondstond des levens!

Wat vindt er NAEREBOUT? vreugd, weelde, ramspoed tevens
Verzelt er d' eersten stap. Hij kwam, de dappre held, (21.)
Die mensch, die Christen bleef, en voor geene eer, geen geld,
Zijn deugd wou afstaan noch zijn trouw aan Holland breken.
Wat was hij blij te moê nu hij, den Brit ontweken,

Zijn goud geweigerd had; alleen zijn mannemoed
Voor Holland had ten dienst. Wat sloeg hem 't hart nu goed,
Nu weêr de braafste vrouw hem aan haar borst mogt prangen,-
Zijn kindren, opgegroeid, hem om den hals weêr hangen,
En menig trouwe vriend of brave zeemansmaat,
Ja elk van blijdschap gloeit wie zwijgend om hem staat.
Daar keek hij 't huisraad rond, en scheen zoo veel te missen....
Die leegten aan den muur.... hoe kropt hij 't vreeslijk gissen!
De bleeke kaak der vrouw... der kindren, zonder brood...
o Vreesselijke blik! wat rukt ge een schande bloot! (22.)
Daar rijst de Kaapstad, rijk in weldaân, voor zijne oogen -
En 't Moederland er naast - maar arm in mededoogen.

Ach! donker als zijn dag breekt nu zijn avond aan;
Maar om zijn deugd met goud beschreven op zijn baan.
Een avond, die zijn' dag bezeeglen zal voor de aarde,
Bezeeglen voor Gods troon, waar enkel Christenwaarde
Zal gelden, als 't gordijn op lager leven zinkt.
Al krimpt zijn rol nu in, die minder schittrend blinkt,
Toch breidt zijn deugd zich uit. Bedekt met wintervlokken
Vliegt hij, bij pozen nog, en even onverschrokken,
Het moeilijk heldenspoor voor Hollands zeeroem in. (23.)
Nu leeft hij 't leven af voor 't dierbaar huisgezin,

Dat al zijn zorgen hoeft; voor dochters en voor zonen,
Die de ouders voor hun zweet met teedre liefde loonen,
En met hen zwoegen, met hen deelen smart en vreugd.
Wat is de stille kring eene oefenschool der deugd!
Wat wordt er menig les, gezameld uit zijn leven,
Met grijsheids achtbaarheid, in 't avonduur gegeven, -
Het meest wanneer de dag het zuur in 's levenskelk
Op nieuw had aangevuld. Wat hing dan 't oog van elk
Der kindren, aan den mond van d' overdierbren vader,
Die verder zag dan 't stof, en iedren dag al nader
Aan 't einde van zijn' togt, temet, verlangend, oog
En ziel uit de aardsche hut, al biddend sloeg omhoog.
Wat wist hij 't goede altijd hen dankbaar voor te dragen;
Wat somt hij zegen op, om van geen ramp te wagen;
Ja zegen in 't bezit der deugdzame echtgenoot, -
Van kind en kindskind, die nu dartlen aan zijn' schoot. (24.)
Wel dikwijls sloop 't gebrek weêr de enge woning binnen,
Want zelden was er veel met fuik en net te winnen,
Dan spaarde hij zijn' beet voor 't uitgehongerd schaap,
Dat op het stroobed lag; of leerde een' kleinen knaap,
Die op zijn kniën zat te praten en te klappen,
En vaders pekbroek vol met ruiten zag en lappen,
Dat God de menschen, rijk of arm, gelijklijk mint,
Maar 't meest wie braaf is, arm of rijk; dan zag het kind

Hem dikwijls vleijend aan, en hield niet op met vragen,
En vroeg somtijds te veel. Zoo gingen uren, dagen,
En jaren langzaam om, in armoede en behoeft'.
Ach! de allerzwaarste toets, waar God zijn deugd meê proeft,
Is voor zijn' ouderdom, helaas! bewaard gebleven.
Maar pligt gebiedt: het geldt hier 't overkostlijk leven
Van vrouw en kinders, die verkrimpen in den nood:
Zoolang hem 't leven rest, wil hij geen bedelbrood.

Aan d' Oosterhoek der Scheld', gescheiden van zijn magen,
Daar zit hij in een hut, (25.) bouwvallig opgeslagen,
Onveilig voor de vlaag, die door de reten huilt;
Dáár, met een zielrust, die hij voor geen kroonen ruilt,
Van menschen ongezien maar niet van God vergeten,
Met zilver op de kruin; den hemel in 't geweten!
Wat schuilt er grootheid in zijn nederige taak!
Dáár gaat hij elken dag, al strompelend, de baak,
Eer de avond zinkt in zee, voor anderen ontsteken:
Zoo wint hij dankbaar 't brood, dat vrouw en kinders breken,
En draagt het leed alleen. Geen echtgenoot noch vrind
Geeft kus of handdruk; slechts de bulderende wind,
't Geweld der golven, die den rug van 't zeestrand weeken,
Verstoort er de eenzaamheid. Wat vreugd! die golven spreken!
Hoe woelen zij terug voor d' afgematten geest
Al wat hij, met Gods hulp, voor andren is geweest!

Hoe zalig blikt zijn oog op de afgerolde dagen
Terug; zijn levensboek ligt voor hem opgeslagen,
Hij durft het inzien zonder blozen, blad voor blad,
Maar zonder zelfstrots, vol van ootmoed. Ach! hoe had
Een dag die zoo veel ramp, bij zoo veel roem, zag klimmen,
Een' avondstond verdiend met onbewolkte kimmen!
Wat valt zijn taak hem zwaar, die mat en afgesloofd,
De najaarsstorm verduurt op 't grijs, eerwaardig hoofd,
En tweemaal elken dag, om telkens neêr te zijgen,
Moet waglen langs den dijk, - en langs de trappen stijgen
Der vuurbaak... Groote God! daar ligt hij, aan haar' voet
Bezweken voor de vlaag, die overstelpend woedt! (26.)
Zijn kracht is uitgeput; zijne oogen zijn geloken;
Het matte hoofd ligt op de borst in 't slijk gedoken;
Maar 't zieloog stijgt omhoog op vleuglen van 't gebed!..
Het aardsche grensperk wordt nog verder uitgezet;
Het leven vlamt weêr op; het bloed vloeit weêr door de âren –
Want God wil de aard' de schand' van 't harde doodbed sparen.

De Godheid heeft gered, om dat uit 's grijsaards mond
Nog wijsheid vloeijen moest, aan kalmer stervensspond';
Om dat hij 't wakker kroost, geleerd door 's vaders leven,
Zou leeren door zijn' dood en hun den zegen geven.

Nog jaren kropen voort en bragten smart en rouw
In 't vreedzaam huisgezin. Helaas! de beste vrouw
Look de oogen digt voor de aard'. Zij had, die uitgelezen',
Hem stervend toegewenkt, en naar omhoog gewezen.
Nu smacht zijn vrome ziel naar hooger zoengenâ, -
Naar God, zijn' Heiland, en de hem ontzonken gâ.
Zijn taak omlaag is af; zijn levenstijd verlopen;
Geen eisch van pligt, hoe zwaar, bleef in zijn dagboek open;
Een leven, zoo besteed, verdient een hooger loon, -
Verdient de rust van 't graf, èn uit Gods hand de kroon.

Gij wilde een enkle bloem nog aan zijn eerkrans steken,
o Vorst van Neêrland! dank! Hier hecht gij 't eereteeken,
Der deugd ten loon, alléén om haar, op de eedle borst,
Die onder 't pijkleed zwelt: dat loone u God, o Vorst!
Dat gij verdiensten eert, in 't needrig dak verborgen.
De grijsaard dankt ook U het mindren van zijn zorgen, (27.)
In 't plegtig úúr waarin hij 't sterven tegenhijgt:
Geen dank stijgt vromer op, dan die van 't doodbed stijgt!
Daar ligt hij, uitgeleefd, maar heemlend in gebeden;
Reeds sluijert zich de ramp in neevlen van 't verleden
En drijft als kinderspel 't gebroken oog voorbij;
Nog oogenblikken, en een eedler Maatschappij
Ontvangt haar' burger, die, gekweekt in de onspoedsvlagen,
Reeds hooger wereld heeft in 't heldenhart gedragen!

Hoe staroogt hij omhoog en wenkt en wijst en lacht,
Als of hij 't nadren ziet der jublende Englenwacht, -
En heel den stoet herkent, dien hij aan dood en baren
Ontwoekerd heeft - herkent al die hier vreemd hem waren.
o God! wat vreugd hebt gij dit doodbed toegevoegd:
't Is of de Hemel-zelf vóór 't sterven is vervroegd!
Een hooger heilgenot omzweeft de bleeke wangen
Des braven grijsaards, die, met innig zielsverlangen,
Den stervenssnik verbeidt. Daar keert hij 't brekend oog
Nog eenmaal af van 't zielverkwikkend heil omhoog,
En ziet zijn kindren aan, die, bij 't verscheurend scheijen,
Aan 't lijf hem hangen, of verpletterd staan en schreijen.
Hij kan naauw staamlen - drukt hun handen - wenkt, en rigt
Zich op naar 't bijbelboek, dat aan zijn kniën ligt -
De naam van Petrus vloeit nog hoorbaar van zijn lippen, -
En lagchend zinkt hij neêr, en laat den adem glippen. (28.)

Scheur op de borst, van weeklagt zwanger,
o Neêrland! wien een held ontzonk!
Zij leent haar' glans uw plek niet langer,
De star, die aan uw' hemel blonk!
Met majesteit omhoog gestegen,
Vloeide uit haar lichtstroom enkel zegen,
En zonnepracht, die ze op u schoot.
En gij, wat deed gij? dankbetalen?
Uw kruin verheffen in haar stralen? -
Schrei, Neêrland! schrei uw wangen rood!

o Naerebout! o Onvolprezen'!
De roem behoort uw deugd, uw' stand;
De naneef zal regtvaardig wezen,
Uwe eerkroon vliegt hem van de hand!
In vollen middaggloed van 't heden,
Schift hij den warklomp van 't verleden,
En zet de waarheid in het licht!
De waarheid? moog' ze een poos niet gelden,
Zij vonnist zelf op 't graf van helden,
En treft dáár als een bliksemschicht.

Hoe taant de glans dier halve Goden,
Van 's werelds gaven overstort,
Bij d' arme, die, met duizend nooden,
De redder van zijn broeders wordt!
Gij op geen' donzen schoot gedragen,
Trotseert het wigt van eigen plagen,
U trappend op den nek gezet;
Gij vliegt van 't stroo in storm en baren,
Draagt levens uit de doodsgevaren,
En – legt weêr 't hoofd op 't zelfde bed!

Uw vrije ziel haar perk ontstegen,
  Door kring noch stand noch lot gestuit,
Vliegt donders en orkanen tegen,
  En voert den wil der Godheid uit!
Van baatzucht vrij en altoos edel,
Veracht gij loon-en lofgebedel;
  Verschopt het goud, en kiest uwe eer;
En zit, aan d'avond van uw leven,
Veel rijker dan ten troon verheven,
  In armoê onder 't rietdak neêr!

Wat moed, wat geestkracht sterkt uw spieren,
  Als hoop noch uitkomst tegenblinkt!
Uw strijden is reeds zegevieren;
  Gij staat waar alles om u zinkt!
Een hooger zielevreugd omzweeft u,
Geen trouw, geen deugd, geen pligt begeeft u,
  Als Burger, Vader, Echtgenoot;
Uw leven adelt menschenwaarde;
Gij lacht om d' ondank van deze aarde,
  En stapt als Christen in den dood!

De roem, uit Christendeugd gesproten,
Wordt niet beperkt door 't needrig graf;
Ontbeert hij lof van tijdgenooten,
Geslachten dwingt hij d' eerbied af!
Dáár komen vaders met hun zonen,
Geen marmer lokt hun eerbetoonen,
Geen lijktrofé wordt aangegaapt;
Maar de oogblik brandt, de kaken gloeijen,
En dankbre tranen oversproeijen
Het graf, waar Christendeugd in slaapt.

Zoo zij uw graf, o grijze Vader!
Uw roem ons niet vergeefs vertrouwd;
Reeds komt ons kroost vol eerbied nader,
Knielt, dankt, beweent u, NAEREBOUT!
Slaap zacht, voor ramp en wereld veilig;
Uw roem blijft jong; uw graf blijft heilig;
De burgerkroon siert d' effen steen;
Uw naam gaat niet van de aard' verloren;
Uw deugd, voor elk geslacht herboren,
Blinkt, flonkert door al de eeuwen heen'!

Rust zacht, o Held! o Godgetrouwe!
  Een beter wereld weege uw loon!
Uw dood stort Nederland in rouwe;
  Uw leven was zijne eer en kroon!
o Zie van uit uw hemelspheren,
Hoe we op uw graf uw' roem bezweren,
  En dáár ons 't hart van hoogmoed slaat;
En storte uw geest, haar' kreits ontvaren,
Den scheepling leeuwenmoed in de åren,
  Als 't hart der zee in branding staat!

AANTEEKENINGEN.

AANTEEKENINGEN.

1. ——————————— *de pijl der min*
Wipt Saartjes oogen uit, en hem den boezem in.

FRANS NAEREBOUT, geboren den 30 Augs. 1748 te Ter Vere, uit het huwlijk van Mattheus Naerebout en Katarina Spruit, huwde te Vlissingen in het jaar 1775 met Sara Johanna Hoevenaar.

2. *Hij kent den Droogen, en den Dorpel, en de Rassen.*
Aldus worden de banken op de kusten van Walcheren geheeten.

3. *In ieder stormgevaar hem ver te boven streeft.*
Reeds van den aanvang af, dat NAEREBOUT zijn Visschers beroep met dat van Loods verwisselde, gaf hij uitmuntende proeven van bekwaamheid en stoutmoedigheid. Zie *de lofrede op Frans Naerebout, uitgesproken in de Vergadering van het Goessche Departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, den* 20 *van Wintermaand* 1819, *met eenige ophelderende Aanteekeningen; door een der Leden van hetzelve Departement*, pag. 4 env. welke Lofrede mij in de geheele behandeling der Geschiedenis van F. N., wat de hoofdzaken betreffen, ten leidraad verstrekt heeft.

4. *Woestduin alléén ontkwam nu 't heilloos noodweêr niet.*
Het O. I. Schip Woestduin, van Batavia terugkomende, had in het kanaal van een Landsoorlogschip een Loods overgenomen, die, daar het een Hollandsche Loods was, de Zeeuwsche banken

noch kusten kende. Daardoor het vaarwater den Deurloo mis-zeilende, bleef het op de banken, de Rassen, zitten.

5. *Dat zal tot middernacht mij de oogen open houën.*

In dezen geheelen zang heb ik de geschiedenis op den voet gevolgd. De komediegang van NAERREBOUT, en al 't geen verder voorkomt, zijn daadzaken. 't Kan zijn dat het besluit van NAERREBOUT om juist op dien avond naar de komedie te gaan, bij menigeen aanstoot lijdt. Dat zij zoo! Men moet dan daar bij vergeten willen met welk *oogmerk* hij er ging. Ik heb hierin juist die bedaardheid van ziel aangetroffen, die men alleen bij groote mannen vindt —— daarom heb ik 't ook uit zijne geschiedenis opgenomen.

6. *En schreeuwt van weêr en wind het open venster uit.*

Dat het noodweêr moet geweest zijn, blijkt, behalve uit de belooning van 300 guinjes, die een Engelsche Kapitein had verlangd om met zijn vaartuig naar het wrak te zeilen, ook hieruit, dat de schipper van een weluitgerusten poon, welke aan de O. I. Comp. toebehoorde, en opzettelijk diende om in nood zijnde schepen ter hulp te komen, niet in zee had durven steken. FRANS NAERREBOUT ging nu volgens afspraak behalve zijn' broeder *Jakob*, zijne zeven kameraden, zijnde *Jan Pod*, *Jan Step*, *Adam Stortewagen*, *Marcelis Stoeter*, *Abraham van Hoeve*, *Janus de Koning*, en *Servaas Valke*, te twaalf ure, na het eindigen van de komedie, opwekken. Het was nu hoog water, en varenstijd. »*Kom*, *Cousin Jan*, *kom op!*» roept hij aan 't venster van *Jan Pod;* deze buiten ziende, zegt: »*wel*, *jongen! het waait zoo!*» »*'t kan niet helpen*» hervat FRANS »*de kop moet er nu aangewaagd*»! ——

7. *En de avondkerk stroomt vol*, *en alles dankt en buigt*!

't Was op Zondag 24 Aug. 1779, dat FRANS NAERREBOUT, na eene afwezigheid van nagenoeg 12 uren in Vlissingen terugkeerde met *een en zeventig* geredden van de wrakken van Woestduin.

8. *Godlof! hij gaat – hij keert – en met zijn laatste vracht Van menschen.*

In den namiddag van denzelfden dag is hij nogmaals zeewaarts

gestevend, om de nog achtergebleven *zestien* menschen te redden; waarin hij ook even gelukkig slaagde, en waarmede hij te middernacht behouden aankwam. NAEREBOUT heeft dus allen gered die bij zijne eerste komst aan de wrakken nog te redden overbleven. De geschiedenis heeft evenwel opgeteekend dat tien of twaalf menschen reeds vóór zijne komst het leven in de golven verloren hadden.

9. *Zijn welvaart zwalp' daar heen'* –

Om de menschlievendheid van FRANS NAEREBOUT, die hem bewoog om ten *tweedemale* dezelfde gevaren te trotseren ter redding der nog achtergebleven schipbreukelingen, juist te waarderen, moet men weten dat na zijne eerste aankomst met de 71 geredden, de Onder-Equipagiemeester der Compagnie, zijne schuit kwam doorsnuffelen om te zien of hij ook iets van de lading geborgen had!! Hierover waren de GEBROEDERS NAEREBOUT zoo wel als de oude *vader* NAEREBOUT zeer gramstorig. Uit hoofde dezer grove belediging wilde dan ook een gedeelte der makkers niet weder voor de tweede keer hun leven wagen. Frans liet zich daar door toch niet terughouden, en ging met de overigen. Zijne menschlievendheid was dus van den echten stempel. Behalve dezen trek, die de Bewindhebbers der O. I. Comp, op wier bevel dat onderzoek geschiedde, tot schande strekt, hebben zij zich in de belooning van de gezamenlijke redders op eene redelijke wijze laten vinden. Op den 23 September deszelven jaars werd in hunne vergadering besloten dat aan hen de som van 1800 guldens zou worden uitbetaald, waarvan de beide NAEREBOUTS ieder 300 guldens ontvingen. Op denzelfden dag besloot de Oeconomische tak van de Hollandsche Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem, hen met een' gouden Medaille of vijf en twintig Ducaten, of wel met een' zilveren Medaille versierd met hunne namen, en drie en twintig Ducaten te vereeren. De beroemde Vaderlandsche Dichter Mr. R. FEITH, daarbij tegenwoordig, vervaardigde bij het nemen van dit besluit het volgend *extempore:*

De beste Maatschappij uit de eêlste zucht ontsproten,
Schenkt aan Bataafsche deugd een gouden eerekroon:

Zij schat verdiensten hoog in Neêrlands achtbre grooten;
Maar vindt ze in 't visschers kleed, hoe needrig, ruim zoo schoon.

Straks is de taal van 't hart in ieders oog te lezen;
De mensch, de Batavier, al wat gevoel heeft schreit;
Dit heilig goud, der deugd eenstemmig toegewezen,
Vereeuwigt, Vlissingers! uw deugd en menschlijkheid!

De GEBROEDERS NAEREBOUT kozen den zilveren Medaille en drieentwintig Ducaten. De heer N. C. Lambrechtsen overreikte hun den 14 April 1780 deze geschenken in eene openlijke vergadering van de Vlissingsche Afdeeling dezer Maatschappij. De toen nog jeugdige Dichter *Bellamy* heeft den heldhaftigen togt van zijne stadgenooten FRANS en JAKOB NAEREBOUT in zijn Dichtstuk *de Schipbreuk*, bezongen, en onze verdienstelijke A. Loosjes, Pz. heeft de heldendaad voor het tooneel bewerkt in een stuk getiteld: de GEBROEDERS NAEREBOUT. Door de Tooneellisten WESTMAN en HOETINCK werd dit stuk den 25 November 1802 voor eene groote menigte aanschouwers in Vlissingen ten tooneele gevoerd. In 1817 had men te Amsterdam hetzelfde voornemen, en noodigde FRANS NAEREBOUT op de allervereerendste wijze tot overkomst in die stad en de bijwoning der voorstelling. Uit zedigheid heeft hij dit beleefdelijk afgeslagen.

10. *'t Was Zuiderburg, dat in den Deurloo redloos lag.*
Dit O. I. Schip was op het einde van December des jaars 1788 onder bevel van Kapitein Dekker van der Mieden, van de Reede van Rammekens vertrokken, met eene bevolking van vierhonderd man, eene lading koopmanschappen, en vijfmaal honderd duizend guldens in gemunt geld aan boord. In den Deurloo, (zijnde een eng vaarwater aan den mond der Schelde, en door verscheiden zandbanken bepaald) bleef hetzelve ten anker liggen, en deed sein, zoo met vlag als met geschut, van in nood te zijn, zonder dat men daarvan de reden kon ontdekken, aangezien de wind gunstig was om zee te kiezen.

11. ——————— *»en God vergelde uw zorgen»!*
Tot schande van de Bewindhebberen der O. I. Comp. zij hier gemeld dat zij aarzelden, om, ingeval NAEREBOUT, of een zijner

makkers op dezen togt omkwame, voor de vrouwen en kinders te zorgen. Één dier Bewindhebberen evenwel verdient hiervan te worden uitgezonderd, en nam, bij die aarzeling, deze zorg alléén voor zijne rekening. Wij zullen nog nader gelegenheid krijgen om die Heeren van hunne ongunstige zijde te doen kennen.

12. *Geeft Frans bevel en wenk tot keeren.*

Dit is letterlijk zoo gebeurd. NAERREBOUT voldeed aan het verlangen van dien éénen, wien de moed ontzonk, en wilde zich liefst ontdoen van medehelpers, die hem tot last waren. Na vijf uren afwezig te zijn geweest, kwamen zij te één ure na den middag, geheel van koude verkleumd, terug; waarna hij den toren van Westkapelle beklom.

13. *Tot nooitgehoorden proef, voor vreemden les en leer,*
Voor Hollands scheepskroon weêr een nieuwe parel meer.

Ik mag hierbij niet verzwijgen dat de eer der uitvinding van het roerlooze schip *Zuiderburg* door middel van het Loodsgaljoot achter hetzelve vast te hechten, aan FRANS NAERREBOUT is betwist geworden. De Heer J. de Kanter, Philz. heeft in eene voorlezing, gehouden in het Middelburgsche Departement tot Nut van 't Algemeen den 6 Sept. 1820 (geplaatst in de Vaderl. Letteroefen. van Novemb. 1820 N° XVI, pag. 737 env.) trachten te bewijzen dat de eer dier uitvinding aan KOENRAAD CORNELISSE, de schipper van het Loodsgaljoot, toekomt. De Heer G. J. van den Bosch heeft in de Vaderl. Letteroefen. voor Junij 1821, eene wederlegging hiervan geplaatst, onder den titel: »*Handhaving der Eere van Frans Naerebout betrekkelijk het behoud van het schip Zuiderburg.*» Ook deze handhaving is weder gevolgd geworden door »*Eenige aanmerkingen op de handhaving der Eere van Frans Naerebout, door G. J. van den Bosch. Door J. de Kanter, Philz.*» De Heer van den Bosch heeft het laatste woord aan zijne partij gelaten, doch is niet te min bij zijn gevoelen gebleven. Ik heb in dezen pennestrijd iets vereerends voor beide partijen gevonden, om dat het belang in den naroem van een braaf, verdienstelijk man, de grondtoon van beider verdediging was. Wat de zaak zelve betreft: ik koos de zijde van den Heer van den Bosch, zon-

der lust evenwel van er ooit met den Heer de Kanter over te willen twisten. Ik zal daarom ook nimmer in eenig wederantwoord treden, zoo men de zaak op nieuw mogt willen ophalen, of aanmerking op mijne keus maken. Ik verklaar evenwel dat het geene vooringenomenheid met mijnen held is geweest, die mijne keuze bepaald heeft. Eene onpartijdige beoordeeling van den geheelen toedragt der zaak, heeft mij in de overtuiging bevestigd dat aan FRANS NAERBBOUT de eere, die hem in dezen gegeven wordt, met volle regt toekomt. De Heer de Kanter heeft zijn gegevoelen met het journaal van schipper CORNELISSE bewezen. Ook FRANS NAERBBOUT heeft (hoezeer daartoe als Loods ongehouden) een eigenhandig journaal nagelaten, dat thans voor mij ligt. Uit dit journaal zoo wel als uit eene nadere schriftelijke opheldering, van dezelfde hand, blijkt het tegendeel van hetgeen CORNELISSE beweerd heeft. Is nu FRANS NAERBBOUT, wiens leven tot in de kleinste bijzonderheden is opgeteekend, minder geloofwaardig dan KOENRAAD CORNELISSE? Ik ben niet ongenegen om den Heer de Kanter toe te geven dat CORNELISSE, vroeger, op dezelfde wijze één of meer schepen heeft *binnen* – of *buiten* gebragt, en het is er dus bij mij verre af om aan den roem van schipper CORNELISSE iets te willen afdingen; maar het staat bij mij vast dat de uitvinding *aldus toegepast*, met oogmerk om het schip Zuiderburg niet slechts in *ruim water*, maar tot in Engeland te brengen, zonder voorbeeld, en daarom als *nieuw* beschouwd mag worden. Ook hier (dit blijkt uit het journaal van CORNELISSE – zelf) heeft zijn oogmerk geene verdere strekking gehad dan om het schip *binnen te brengen.* – Doch dat hij waarlijk aan boord van *Zuiderburg* vóór de aankomst van NAERBBOUT zou geweest zijn, om » te raad- » plegen wat best te doen was; » » waarop » zoo als hij schrijft » wij » resolveerden en vonden best om ons Galjoot achter aan op » sleeptouw te nemen . . . . om hem . . . . zoo te sturen, en te » zien binnen te brengen » enz. – dit lijdt bij mij grooten twijfel; want hoe kon dan de Kapitein van *Zuiderburg*, op het zeggen van NAERBBOUT: » De wind is Oost – Noord Oost; wij moeten » direkt vertrekken naar Plijmouth; doe maar sein voor het Gal- » joot, dat hij zoo spoedig mogelijk bij ons komt » te kennen gegeven hebben, dat hij niet inzag hoe daarmede het schip zou kun-

nen bestuurd worden. NAERREBOUT nam dit voor zijne rekening, doch de Kapitein wilde er scheepsraad over beleggen, daarop antwoordt NAERREBOUT: »Dat kan Uw Ed. doen als wij onder zeil zijn, »want Uw Ed. heeft beraadslaagd vóór ik aan boord was, om »morgen ochtend het anker te ligten, *om het eene mijl of twee op »zee te laten drijven en daar ten anker te komen.*» In zijne nadere eigenhandige toelichting over deze zaak en op het vernemen dat CORNELISSE hem de eer der uitvinding betwistte, zegt hij: »Het geen »schipper CORNELISSE beweert kan niet waar zijn, want hij lag wel »een mijl op zee van het schip *Zuiderburg* af, toen ik met de sloep »aan boord kwam, en hij is niet in persoon bij ons aan boord ge»weest enz.» Indien nu de kapitein van *Zuiderburg* reeds vroeger met CORNELISSE het plan beraamd had (altoos dan toch nog maar om *Zuiderburg binnen te brengen*) van waar dan zijne aan den dag gelegde onkunde aangaande het door NAERREBOUT voorgeslagen middel? Maar behalve dat het journaal van FRANS NAERREBOUT alle geloof verdient, zoo wordt de waarheid van de geheel door hem beschrevene toedragt der zaak bevestigd door twee eigenhandige brieven van den Heer *Bekker Teerlink*, welke, destijds Super-carga aan boord van *Zuiderburg*, van alles ooggetuige geweest is, en waarin berigt van al het voorgevallene gegeven wordt, juist overeenstemmende met het geen door NAERREBOUT is opgeteekend. Ik heb het genoegen den Heer *Bekker Teerlink*, welke nog in leven is, in persoon te kennen, en mij onlangs, bij een bezoek het welk ik van zijn Ed. ontving, in de aangename gelegenheid gesteld gezien van alles naauwkeurig te vernemen, waarom dan bij mij geen de minste twijfel over blijft omtrent de waarheid van het verhaal, door FRANS NAERREBOUT nagelaten.

Ik betuig bij dezen openlijk mijnen hartelijken dank aan den Heer *G. J. van den Bosch*, door wiens tusschenkomst de Heer *W. N. Lambrechtsen van Rithem* wel zoo vriendelijk is geweest van alle deze authentieke stukken, ook de brieven in originali van den Super-carga, ter inzage aan mij af te staan. Ik heb daarbij met genoegen gezien dat de Heer *van den Bosch* van dezelve, in der tijd, behoorlijke Copiën bij het Goessche Departement tot Nut van 't Algemeen heeft overgelegd, ten einde dezelve

in de Archieven van dat Departement bewaard zouden blijven.

Eere en lof hebbe dan ook de brave schipper CORNELISSE daarvoor, dat hij aan het gegeven sein aanstonds en vrijwillig voldoen wilde, en een zoo belangrijk deel heeft genomen aan een waagstuk, dat zoo veel levens, en zoo veel kostbaars, ten behoud heeft gestrekt; maar FRANS NAEREBOUT blijft niet te min de ziel van deze geheele onderneming. Of is het niet voorbeeldeloos, om, toen het Galjoot in een' storm van het schip was losgeslagen, hetzelve door het behendig, en bijna ongeloofelijk, manoeuvreren met ankertouwen en zeilen, zonder roer, bijna twee dagen en twee nachten, in ruime zee te houden? . . . . Waarlijk, zulk een man als FRANS NAEREBOUT geweest is, heeft het niet noodig dat men een ander naast hem in de schaduw stelle, en de Heer *van den Bosch* mag met alle regt den aangevallen regel herhalen:

» *Wiens kloek beleid tot roer aan Zuiderburg verstrekte* »

14. ———————— *En wil dat lof en loon*
De dapperheid vergeld' van Vlissings kloeken zoon.

FRANS NAEREBOUT heeft den roem der uitvinding van het aanslaan van het Loodsgaljoot in Engeland overgebragt; dit deed niemand vóór hem. De Engelsche Admiraal, welke op de reede van Plymouth het bevel voerde, gaf niet alleen aan NAEREBOUT zijne goedkeuring over het roemrijk geleide van *Zuiderburg* te kennen, maar riep in verbazing uit: » *Als de Compagnie hem geene duizend guin-*
» *jes geeft, dan vereert zij hem niets!* »

15. *De erkentnis bood wel lof maar gaf geen loon er bij.*

FRANS NAEREBOUT kwam terug, had 400 menschen, eene lading koopmanschappen, en een half millioen guldens, met gevaar van zijn eigen leven, gered, en —— men wilde hem *Zes Honderd Guldens* tot belooning toeleggen!! Zijne bittere armoede drong hem om de betaling van zijn verdiend Loodsgeld te vragen – en.... doch ik wil hier liever het verhaal van het gebeurde, woordelijk uit de *Lofrede* afschrijven, op dat mijne Lezers oordeelen over het waardig karakter van FRANS NAEREBOUT, en over het schandelijk gedrag in dezen van de Bewindhebberen der O. I. Comp. en in

het bijzonder van den Equipagemeester. Vooraf moet ik nog herinneren dat NAERRBOUT het schip *Zuiderburg* niet heeft willen verlaten voor dat het weder geheel in orde was – daardoor kwam hij eerst na eene afwezigheid van vijf maanden in zijn vaderland, en tot zijn verlaten gezin, terug.

»En» vervolgt hierop de Lofredenaar: »welke was nu zijne »belooning? —— Na lang te vergeefs, nu dezen dan genen van »Heeren Bewindhebberen te hebben aangesproken, werd hem »door één derzelven geraden zich bij smeekschrift aan te melden. »Men ontbood hem in persoon en vroeg welke belooning hij eisch»te. FRANS wilde niets bepalen maar verzocht Heeren Bewindheb»beren zich slechts te herinneren welke toezegging hem voor vrouw »en kinderen gedaan was, ingevalle hij, terzake van den *Zuider»burg* zijn leven mogt opofferen, dat zij dan gereedelijk den maat»staf zijner billijke vergelding zouden vinden.

»Men verzocht hem buiten te staan, sprak met de Equipage»meester, en FRANS weêr binnen geroepen zijnde, zeide men hem »aan, dat vermits hij zelf niet had willen eisschen, men geoordeeld »had dat de Equipagemeester best in staat zoude zijn de waarde »zijner daad in dezen te beoordeelen, en verzocht dus dezen te »verklaren, wat, naar zijn gevoelen, aan den Loods FRANS NAERRE»BOUT voor het geleide van *Zuiderburg* zou behooren te worden »toegelegd. Hij eischte *Zes Honderd Guldens.* Hierover werd FRANS »verontwaardigd, zeggende, wel arm te wezen en het zijne hoog »noodig te hebben; doch daar men hem die som als eene belooning »voor deze zijne daad wilde toeleggen, hij verzocht dezelve voor »hem aan de armenkas van *Middelburg* te willen schenken, er bij»voegende, dat zulk eene handelwijze niet geschikt was om bekwa»me en ijverige Loodsen te vormen. Hij ging toornig weg, en »ontving niets. Eenigen tijd daarna, kwam, terwijl hij niet te »huis was, een onbekend persoon aan zijne woning, leide voor »zijne vrouw, die bezig was met een kind te helpen, een zak »Zeeuwsche Rijksdaalders (destijds *f* 530) op de tafel neder, en »vertrok ijlings. De vrouw door verbazing sprakeloos, en met haar »kind belemmerd, kon den onbekenden niet staande houden; hij »verdween terstond, en nimmer heeft men opheldering kunnen

»bekomen, van wien of waar voor die som, zonder kwijtbrief, »gegeven is.»

16. *En Voorland steekt van wal, en zoekt weêr de Oosterbaren.* Deze togt ving aan in het Najaar van 1794.

17. *Nu is het lot beslist van zoo veel schepelingen.* Het is niet regt duidelijk in de Geschiedenis of ook de andere schepen op het *Vrouwenzand* verongelukt zijn. Zoo niet dan is het toch zeker dat zij in handen der Engelschen zijn gevallen; dat FRANS NAERREBOUT den koers *zuidwaards* niet houden wilde was om dat het schip *Voorland* dieper ging dan de overige schepen, welke vooruit zeilden. Op het *Vrouwenzand* stond maar 20 voet water; Voorland had 22 voet noodig: het sein was midden over het *Vrouwenzand*, dus was de schipbreuk onvermijdelijk indien dit schip niet van koers veranderde. Wat ook van de andere schepen geworden zij, men houde in het oog dat ik, zonder aan de hoofdzaken welke NAERREBOUT betreffen iets toe- of aangedaan te hebben, mij niet schroomvallig aan de bijomstandigheden behoefde te houden, en dezelve zoodanig koos als voor de Poëtische behandeling het meest geschikt waren.

18. *En haalt als vriend hem weêr, om meê de Noorderbaren Te klieven.*

FRANS NAERREBOUT had het schip Voorland van Rammekens naar Texel gebragt. Aldaar gekomen, kreeg de kapitein Arends twee Texelsche Loodsen aan boord om het schip aldaar tusschen de banken en droogten door te helpen. Te 9 ure 's morgens wilden deze Loodsen met een harden wind het *Schulpegat* (een eng vaarwater ten oosten van Texel) doorzeilen. NAERREBOUT waarschuwde den kapitein dat het schip hiervoor 2 voet te diep ging. De Loodsen sloegen dat in den wind, en weldra zat het schip vast. Nu was goede raad duur. De Texelsche Loodsen gaven het bevel *op hun eigen vaarwater* aan FRANS over. Hoe dat hij nu verder handelde en het schip weêr vlot bragt, is vervolgens beschreven. Dat hij het bevel daarna weêr dadelijk aan de Texelsche Loodsen afstond is eene

nieuwe proeve van zijne grootmoedigheid. Geen wonder dat Kapitein Arends er groot belang in stelde dat FRANS NAEREBOUT aan boord bleef om het schip door de Noordzee en het kanaal te brengen. Hiertoe kreeg hij dan ook van de Bewindhebberen der O. I. Comp. het noodige verlof.

19 *En 't vreemde dak brengt hulde aan Europesche deugd.*

Deze eerste ontmoeting van FRANS NAEREBOUT, toen hij op den 1 April 1795 aan de Kaap kwam, was inderdaad treffend. Naerebout heeft dit voorval, in zijn journaal, zelf beschreven. Om zijn eenvoudigen schrijfstijl te doen kennen laten wij het hier geheel volgen: »Maar 's avonds om zeven ure kreeg ik gezelschap genoeg, zoo dat »ik het niet af kon om ieder bescheid te geven. Die nacht liep »meer als half voorbij, eer dat ik kon gaan rusten, want daar »waren verscheiden Heeren die spijt hadden dat ik in het Logement »besteld was; de een wilde mij drie maanden de kost voor niet »geven, anderen weêr voor een half jaar, en zoo al voort. —— »Maar 's anderdaags was het nog slimmer; 's morgens om tien ure »kwamen verscheidene inwoners van de Kaap, waaronder één »was, die ik van het schip Woestduin gered had. – Die vriend »toonde mij zulk eene vriendschap, dat hem de tranen van zijne »oogen afliepen, greep mijne hand en zei, »»Ben jij die vriend, »»die mijn leven van het wrak Woestduin uit den Oceaan gered »»hebt, wel Man! moet gij zoo voor mij op de Kaap komen verval- »»len?»» Mijn antwoord was: »Kent gij mij dan?» Zijn antwoord »»was »»Jij bent dezelfde, die mij van achteren op je vaartuig »» overhaalde, en liet mij naar voren brengen van je volk, want »»ik kon geen been verzetten. Zoo als je mij overgehaald had, viel »»ik op je vaartuig neêr, en toen riept gij twee man, die mij voorin »»bragten bij den Kapitein en de Officiers.»» Dat kan waar wezen, »zei ik tegen hem.» —— Wat verder vervolgt hij aldus: »Toen zei- »den al die vreemden: kom Loods, nu mede naar het Heeren Koffij- »huis! en dat moest maar! Daar komende, was het, als of ik een »Gouverneur was: Wat lustje? Koffij als het u belieft, daar zal ik »mijn verstand bij houden. – Na verloop dat die Heeren scheidden, »verzocht mij die Heer, dien ik van het wrak van Woestduin ge-

»red had, om met hem mede te gaan om het middagmaal te doen;
»dat gebeurde. Onder het eeten kwam er een Heer binnen, aan
»wien die vriend alles meêdeelde; zoo dat hij niet scheiden kon,
»en zei: daar moet ik meer van hebben, en liet met den avond
»een maal klaar maken, wel van dertig menschen, waaronder
»vele Dames waren; wijn te drinken was er vol op, daar ik schie-
»lijk van moest uitscheiden; maar aan tafel, (zei ik tegen die
»Heeren) daar zal ik beter de man wezen. Dat duurde tot
»'s nachts ten twee ure, eer er scheiding kwam; nam afscheid en
»werd van twee Dames te huis gebragt en twee Heeren.»

20. *Een Vlootvoogd boven al sloeg nu, naijvrig, de oogen*
Op Vlissings dappren loods.

Deze Schout bij Nacht moest gaan kruisen op de Noordzee van Oostënde tot Texel. Veertien jaren te voren had FRANS een Fregat van zes en dertig stukken, waarop deze Schout bij nacht bevelhebber was, uit - en in zee geloodst. Uit dien hoofde herkende hij hem. Hij bood FRANS twee honderd ponden sterlings, wanneer hij hem op dezen kruistogt wilde dienen. Zijn antwoord is oogenblikkelijk gereed: »Ik bedank u mijnheer! Dien ik u, dan moet ik u »getrouw dienen. Dien ik u getrouw, dan ben ik een schelm je- »gens mijn Vaderland; dien ik u niet getrouw dan ben ik een »schelm jegens u.»

Welk eene eerlijkheid en Vaderlandsliefde straalt in dit kort en krachtig antwoord door!

21 ——————— *hij kwam de dappre held.*

NAERREBOUT wist aan zijne krijgsgevangenschap te ontsnappen, door zich aan boord te begeven van een Hamburger Galjoot. Door zijn beleid kwam hetzelve behouden in Goeree binnen. NAERREBOUT wist op eene behendige wijze de Engelsche kruisers te misleiden. Men leze hierover *de Lofrede*, in 't bijzonder Aant. 16*.

22. *o Vreesselijke blik! wat rukt ge een schande bloot!*

Dit is niet overdreven. De lange afwezigheid van FRANS dompelde zijne vrouw en kinderen in de grootste armoede, zoodat de

vrouw zich reeds in dien tusschentijd tot de Bewindhebberen der O. I. Comp. gewend had, met verzoek dat haar het Loodsgeld voor het schip *Voorland* mogt betaald worden. Men bood haar de helft aan. De vrouw weigerde dat aan te nemen en verkoos zich dan liever te behelpen, er bijvoegende: » mijn man is nooit een halve Loods geweest. »

23. ——————— *Bedekt met wintervlokken*
Vliegt hij, bij pozen nog, en even onverschrokken
Het moeijlijk heldenspoor, voor Hollands zeeroem, in.

Als een gevolg van de gestremde scheepvaart door den oorlog met Engeland, was er voor NAERREBOUT van 1796 tot 1802 als Loods niets te verdienen. In dien tusschentijd moest hij weder tot de vischvangst terugkeeren. Met den vrede van Amiens vatte hij zijn vorig beroep weder op. Hij heeft toen nog een enkeld schip uitgeloodst; doch dit was van zeer korten duur. Zijn' laatsten dienst als Loods heeft hij in 1804 bewezen; daarbij heeft hij zijne uitmuntende bekwaamheden nogmaals schitterend aan den dag gelegd. Hij moest de Hollandsche vloot onder bevel van den Admiraal Verheull van *Texel* naar *Boulogne* brengen. De Engelsche Admiraal SIDNEY SMITH lag met een Smaldeel Oorlogsfregatten en kotters in het *Zwin*, of zoogenaamde Sluische gat. Het scheen onmogelijk om uit hunne handen te blijven. NAERREBOUT zet het regelregt op de Engelsche Vloot aan. Sir SIDNEY SMITH in 't onzekere hoe lang de linie der Flotille was, liet aanstonds de ankers ligten en de ruimte kiezen. Dit was juist volgens het oogmerk van NAERREBOUT, die van dit oogenblik gebruik wist te maken om, door kracht van zeilen, de reis langs de kust voort te zetten; op deze wijze bragt hij de gansche Vloot in de haven harer bestemming. —— Met dit laatste heldhaftig bedrijf heeft FRANS NAERREBOUT zijne loopbaan als Loods geeindigd. Men vindt hetzelve breedvoerig beschreven in de *Lofrede* pag. 35 waartoe ik mijne Lezers, omtrent al het merkwaardige dat FRANS NAERREBOUT betreft, verwijze. Nog één der uitstekende bedrijven evenwel van hem is noch aldaar noch in de Lofrede van den Heer *Pous*, (zie Aant. 27) opgeteekend, en zou ook welligt voor altijd onbekend zijn gebleven, had de Heer *de Kanter Philz.*

hetzelve, uit den mond van schipper *Cornelisse*, niet opgeschreven, en in zijne voorlezing »Welk deel had *Koenraad Cornelisse* enz. »enz. in het redden van het schip Zuiderburg» geplaatst in de Vaderl. Letteroefen. van Novemb. 1820 N°. XVI., medegedeeld. De Heer *G. J. van den Bosch* heeft ook dit verhaal in eene Vierde Bijlage bij het Goessche Departement tot Nut van 't Algemeen, overgelegd. Omdat het zeker minder bekend is dan de overige bedrijven van FRANS NAERREBOUT, laten wij het in deszelfs geheel hier volgen.

Een *Russisch* Oorlogsfregat kwam met ruw weder voor gaats, meende in den *Deurloo* te zijn, en was in de *Spleet*, waar het met vallend water, en tusschen de banken, door eenen hoogen, hoezeer niet breeden rug eener zandplaat, gestuit werd, en terugkeeren was niet mogelijk. NAERREBOUT begaf zich derwaarts; de zee stond zoo onstuimig, dat hij met zijn vaartuig aan het schip niet kon aanleggen, maar de gelegenheid moest waarnemen om aan boord van het Fregat te springen. Dáár zijnde, vroeg hem de Kapitein of er kans was zijn schip te behouden. »Ik weet het niet» zeide NAERREBOUT; »wij zullen het beproeven: wees echter niet al te »bevreesd; draag zorg om, als ik het u zeg, terstond uwe ankers »te kappen, en zoo veel zeil te maken als mogelijk is.» De Kapitein dit niet begrijpen kunnende, vroeg nadere verklaring. »Ik zal »het u dan maar zeggen» antwoorde NAERREBOUT: »terug kunnen »wij niet: daar over dien rug moeten wij heen; maar wij moeten »er over heen *stooten*: het zal niet lang duren.» Toen het nu hoog water was, begeerde NAERREBOUT de ankers gekapt en de zeilen bij: dit geschiedde; en nu ging het dan *in den nacht*, voor den wind, op den plaatrug aan. Na drie of vier stooten regt op de kiel, zeide NAERREBOUT tot den Kapitein: »Zie zoo, het is er over, »en uw schip behouden!» En zoo was het ook. CORNELISSE heeft dit schip te *Vlissingen* gezien, en de gemelde omstandigheden van NAERREBOUT vernomen.

24. *Van kind en kindskind, die nu dartlen aan zijn' schoot.*
NAERREBOUT had zeven kinderen – drie zonen en vier dochters, en heeft de geboorte beleefd van vijf en twintig kindskinde-

ren, waarvan er slechts vijf overleden waren toen hij stierf.

25. *Aan d'Oosterhoek der Scheld', gescheiden van zijn magen,*
Daar zit hij in een hut.

NAERREBOUT kon slechts met groote moeite op zijn' ouden dag met het visschen van Garnaat en Molenaar den kost voor zijn talrijk gezin winnen. Toen de post van ontsteker van de vuurbaak op Oost-Beveland, aan den mond der Zandkreek, open kwam, verkreeg hij denzelven op zijn verzoek in het jaar 1808. —— Dit gaf hem *f* 300 – en was dus minder onzeker dan de vischvangst. In 1812 werd hij aangesteld tot Haven-Kapitein en Sasmeester aan de Haven der Stad Goes. Door de verandering der orde van zaken in 1813, bleef hij zonder betaling zijner Jaarwedde, aan dezen post verbonden. Hij vatte dus den post van Lantaarn-ontsteker op den hoek van Oost-Beveland, weêr op. Groote zwarigheden waren aan denzelven verbonden. Men had hem beloofd dat er bij den Lantaarn een huis gebouwd en eene plek gronds gevoegd zou worden. Hiervan kwam niets, en hij was verpligt zijn verblijf te nemen in een houten hut, op den Zeedijk opgeslagen, en hier moest hij zich zeer bekrompen behelpen, en zijn huisgezin in de stad laten. Door de indijking van den *Wilhelmina Polder* werd de gelegenheid, om zijne vrouw en kinderen van tijd tot tijd te zien, zeer bezwaarlijk, en ging met vermoeijenissen gepaard, welke voor zijne jaren niet meer dragelijk waren. Hij had ook reeds vroeger, bij gelegenheid dat hij alle de tonnen in onze zeegaten moest wegnemen, op dat de Engelsche schepen onze kusten niet naderen zouden, een treurig ongemak gekregen, het welk hem steeds is bijgebleven, en op eene smartelijke wijze tot zijnen dood heeft medegewerkt. Van zijn inkomen als bezorger der Vuurbaak heeft de loop der tijden hem ook nog een half jaar het genot onthouden.

26. ———— *Groote God! daar ligt hij, aan haar' voet*
Bezweken voor de vlaag, die overstelpend woedt.

Op zekeren dag kwam hij niet op den gewonen tijd van den Lantaarn terug. Men vond hem onder aan den Lantaarn op den Zeedijk liggende, buiten staat om van daar naar zijn huis te komen,

door vermoeidheid van zijn werk. Zonder tijdige hulp ware hij aldaar bezweken.

27. *De grijsaard dankt ook u het mindren van zijn zorgen.*

Bij besluit van Z. M. onzen geëerbiedigden Koning, werd FRANS NAEREBOUT op den 31 October 1816. benoemd tot Broeder van de orde van den *Nederlandschen Leeuw* met eene Jaarlijksche toelage van *Twee Honderd Guldens* daaraan verbonden. Bij een ander besluit van Z. M. werd hem op den 16 Septemb. 1817. eene gift van *Vijf Honderd Guldens* toegelegd ter afdoening van zijne achterstallige inkomsten als Haven- en Sas-meester te Goes.

Tot de vereering zijner verdienste heeft ook in het bijzonder de toen nog levende Luitenant Admiraal Ridder VAN KINGSBERGEN veel bijgedragen. Eene gift van *Honderd Guldens* werd, op verzoek van Zijne Excell., door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen in eene plegtige Vergadering op den 16 Maart 1816. hem uitgereikt, bij welke gelegenheid de Heer Mr. *Pieter Pous*, Hoofdontvanger der Konvoijen en Licenten in het Departement Zeeland, eene voorlezing deed, waarin een tafereel van de *menschlievende en stoute daden van den uitmuntenden Zeeloods Frans Naerebout*, werd opgehangen. Het Zeeuwsch Genootschap heeft bij die gelegenheid zijne verdiensten onder de Hooge aandacht van Z. M. den Koning gebragt. Het gevolg hiervan gaven wij op. Het Goessche Departement tot Nut van 't Algemeen liet zich omtrent den uitstekenden man ook niet onbetuigd. Op verzoek van dat Departement werd hem van wege het Hoofdbestuur *Honderd Guldens* (welke som nog met Twintig Guldens uit de kas van dat Departement vermeerderd werd) in eene plegtige Vergadering op den 16 Septemb. 1816. gehouden in de Kerk der Doopsgezinde gemeente, uitgereikt.

28. *En lagchend zinkt hij neêr, en laat den adem glippen.*

Na een smartelijk lijden van eenige weken stierf FRANS NAEREBOUT op den 29 Augustus 1818. binnen *ter Goes*, in den ouderdom van bijna *Zeventig Jaren.* De Leden van het Goessche Departement tot Nut van 't Algemeen, hebben zijn lijk op eene plegtstatige wijze

ter aarde besteld, waarvan in de Goessche Courant van 4 Septb. 1818 N°. 71. een omstandig berigt is gegeven, 't welk ook overgenomen is in de meergen. Lofrede. Zie aldaar Aant. 33. In 1819 bezorgde hetzelfde Departement eene eerezerk op zijn graf waarop te lezen staat:

HIER RUST
DE BEROEMDE ZEEMAN
EN
EDELE MENSCHENVRIEND
FRANS NAEREBOUT.
GEBOREN TE VERE DEN 30 AUGUSTUS
1748.
OVERLEDEN AAN HET SAS VAN GOES
DEN 29 AUGUSTUS 1818.
DE LEDEN VAN HET GOESSCHE DEPARTEMENT DER MAATSCHAPPIJ
TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN
TER ZIJNER EERE.

Gedrukt te Haarlem bij JOH. ENSCHEDÉ EN ZONEN.